

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему Особливості формування звітності суб'єкта малого підприємництва
ТОВ «СК КАТРАН»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0710-оа-з
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньої програми «Облік і аудит»

Д.В.Соколенко

Керівник: к.н.держ.упр., доцент Гончарова В.Г.

Рецензент: к.е.н., доцент Урусова З.П.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____ Н.М. Проскуріна
« _____ » _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Соколенко Денису Володимировичу

1. Тема роботи: Особливості формування звітності суб'єкта малого підприємництва ТОВ «СК КАТРАН»
керівник роботи Гончарова Валентина Георгіївна, к.н.держ.упр, доцент,
затверджені наказом ЗНУ від 30 червня 2021 р. № 967-с.
2. Строк подання студентом роботи: 30 листопада 2021 р.
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані фінансової звітності підприємства.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретичні засади обліково-аналітичного забезпечення управління ТОВ «СК КАТРАН»; вивчити особливості структури та порядок складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва; проаналізувати стан підприємства вдосконалення обліку та підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єкта малого підприємництва.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 5 рис., 16 табл. і 1 формулу

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.н. держ. упр, доцент Гончарова В.Г.	05.07.2021	05.07.2021
2	к.н. держ. упр, доцент Гончарова В.Г.	12.09.2021	12.09.2021
3	к.н. держ. упр, доцент Гончарова В.Г.	03.10.2021	03.10.2021

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	05.07.2021 р. – 30.07.2021 р.	виконано
2.	Написання вступу	01.08.2021 р. – 08.08.2021 р.	виконано
3.	Виконання першого розділу	09.08.2021 р. – 12.09.2021 р.	виконано
4.	Виконання другого розділу	13.09.2021 р. – 01.10.2021 р.	виконано
5.	Виконання третього розділу	02.10.2021 р. – 16.10.2021 р.	виконано
6.	Написання висновків	17.10.2021 р. – 01.11.2021 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	01.11.2021 р. – 29.11.2021 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	30.11.2021 р.	виконано

Студент _____ Д.В. Соколенко
(підпис)

Керівник роботи _____ В.Г. Гончарова
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В.В. Сьомченко
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 112 с., 3 розділи, 16 табл., 5 рис., 1 додатка, 105 джерел.

МАЛЕ ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ОБЛІК, АНАЛІЗ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, МЕТОДОЛОГІЯ, СТАНДАРТИ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ, ПІДПРИЄМСТВО, СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Об'єкт дослідження – процес обліку, аналізу, форми та методи складання фінансової звітності суб'єктом малого підприємництва на Товаристві з обмеженою відповідальністю «СК КАТРАН» у Запорізькій області.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів організації обліку та аналізу діяльності малого підприємництва з метою надання практичних рекомендацій щодо підвищення достовірності та оперативності облікової інформації та ефективності управління фінансово-господарською діяльністю малих підприємств.

Методи дослідження: системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів. Під час виконання дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: історичний метод, методи індукції та дедукції, термінологічного аналізу, теоретичного узагальнення і порівняння; методи причинно-наслідкового зв'язку та абстрактно-логічний метод.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліку та складання фінансової звітності на малому підприємстві. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

– надання чіткого визначення «мале підприємство» як об'єкту на

якому складається фінансова звітність

- досліджено суть і значення суб'єкт малого підприємництва в економіці країни;

- розкрито нормативно-правове регулювання та концептуальні основи фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;

- обґрунтовано зміст, структуру, інформаційне забезпечення та порядок складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва за національними стандартами;

- проаналізовано міжнародний досвід складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;

- виявлено напрями удосконалення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва.

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності складання фінансової звітності на малому підприємстві. Результати цього дослідження можуть бути впроваджені в практику роботи малих підприємств, а також використовуватися при розробці нормативних матеріалів та законодавчих актів з бухгалтерського обліку та аналізу. Застосування на практиці запропонованих рекомендацій дозволить забезпечити адекватне відображення операцій з обліку фінансової діяльності в сучасних умовам суб'єктами малого господарювання, своєчасне одержання та аналіз необхідної інформації керівництвом призведе до значного економічного зростання в країні.

SUMMARY

Qualifying work contains 112 pp., 3 sections, 5 fig., 16 tab., 1 annex, 105 references.

SMALL ENTERPRISE, FINANCIAL STATEMENTS, ACCOUNTING, ANALYSIS, EFFICIENCY, METHODOLOGY, STANDARDS, EUROPEAN UNION, ENTERPRISE, ENTERPRISE

The object of research is the process of accounting, analysis, forms and methods of preparation of financial statements by a small business entity at the of «SC KATRAN» Ltd in Zaporizhia region.

The purpose of the qualification work is to study the theoretical and practical aspects of accounting and auditing of small businesses in order to provide practical recommendations for improving the reliability and efficiency of accounting information and management of financial and economic activities of small businesses.

Research methods: a systematic approach to the study of economic phenomena and processes. During the research general scientific methods of cognition were used: historical method, methods of induction and deduction, terminological analysis, theoretical generalization and comparison; methods of causation and abstract-logical method.

The scientific novelty of the obtained results lies in the theoretical and methodological substantiation and solution of a set of issues related to the improvement of accounting and preparation of financial statements in a small enterprise. In the course of the research the following scientific results were obtained, which are characterized by scientific novelty:

- providing a clear definition of «small business» as the object on which the financial statements are prepared;

- the essence and significance of the subject of small business in the economy of the country are studied;

- the normative-legal regulation and conceptual bases of the financial reporting of the subject of small business are revealed;

- substantiated the content, structure, information support and procedure for preparing financial statements of a small business entity according to national standards;

- the international experience of preparation of the financial reporting of the subject of small business is analyzed;

- directions of improvement of the financial reporting of the subject of small business are revealed.

The results of the study are aimed at improving the reliability and efficiency of financial reporting in a small enterprise. The results of this study can be implemented in the practice of small businesses, as well as used in the development of regulations and legislation on accounting and analysis. The practical application of the proposed recommendations will ensure the adequate reflection of financial accounting transactions in modern conditions by small businesses, timely receipt and analysis of the necessary information by management will lead to significant economic growth in the country.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

РЕФЕРАТ

SUMMARY

СКРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ВСТУП 11

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ
ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1 Поняття, сутність та вимоги до фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва 16

1.2 Нормативно-правове регулювання складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва..... 27

1.3 Теоретичні аспекти та роль аналізу фінансової звітності в управлінні суб'єктом малого підприємництва. 35

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СКЛАДАННЯ
ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТОВ «СК
КАТРАН»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства 44

2.2 Зміст, структура та порядок складання фінансової звітності підприємства відповідно до національних стандартів 51

2.3 Удосконалення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва відповідно до сучасних вимог 62

РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА
ТОВ «СК КАТРАН»

3.1 Аналіз основних показників фінансової звітності підприємства 71

3.2 Напрями вдосконалення обліку та підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства 77

3.3 Зарубіжний досвід складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва	83
ВИСНОВКИ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99
ДОДАТОК А Алгоритм складання звіту фінансового стану	110

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

га – гектар

грн. – гривня

ф. – форма

ОЗ – основні засоби

П(С)БО – положення (стандарт) бухгалтерського обліку

МСБО – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

ПКУ – Податковий кодекс України

рис. – рисунок

табл. – таблиця

№ – номер

Дт – дебет

Кт – кредит

Ф. – форма

в т.ч. – в тому числі

ТМЦ – товарно-матеріальні цінності

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ц – центнер

шт. – штуки

% – відсотки

ВСТУП

В умовах євроінтеграції України в єдиний економічний простір вкрай важливим є розвиток малого бізнесу в усіх сферах діяльності. Малий бізнес представляє собою специфічний механізм соціально-економічного життя суспільства, який стимулює розвиток конкуренції, покращення ефективності виробництва та економіки країни в цілому. Сучасний стан розвитку вітчизняної економіки характеризується усвідомленням економіки зовнішнього світу і визначається основними змінами у господарському механізмі кожного підприємства. При цьому інформація, яка традиційно включалася до звітів, в умовах ринкових відносин вже не може повністю задовольнити потреби користувачів. Необхідна якісно нова фінансова інформація про діяльність підприємства, яка буде використовуватися для поточних і прогностичних оцінок розвитку його інвесторами, акціонерами, кредиторами, аналітиками та іншими користувачами.

Найважливішим джерелом такої інформації про майновий та фінансовий стан, а також про результати господарської діяльності підприємства є фінансова звітність. Зацікавленість в поданні фінансової звітності, що відбиває реальний стан підприємства, очевидна, оскільки це необхідна умова залучення ззовні фінансових та інших ресурсів, встановлення довгострокових відносин з партнерами. Довіру користувачів до інформації, що міститься у фінансовій звітності, можна забезпечити тільки за умови використання прийнятних для неї принципів підготовки звітних даних. Наразі вирішальною умовою достовірності фінансової звітності є не технологія і технічні прийоми традиційного бухгалтерського обліку, а методи оцінки статей фінансових звітів та обчислення чистого прибутку.

Ситуація з фінансовою звітністю в Україні є досить складною. Якщо щодо акціонерних товариств та великих підприємств вона подається в повному обсязі, то щодо суб'єктів малого підприємництва спостерігається

певне протиріччя – вона подається в скороченому варіанті (спрощеній формі), що відповідає сутності малого бізнесу (з позиції витраченого часу на складання, умов ведення бухгалтерського обліку в спрощеному вигляді). Але з іншого боку в такому вигляді фінансова звітність не така інформативна, як та, що подається великими підприємствами, а значить несе в собі менше можливостей як для менеджерів, так і для інших груп користувачів, що зацікавлені в аналізі такої звітності. Відповідно проблема використання в управлінні даних, які надає фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва набуває особливої актуальності.

При аналізі поглядів на сутність основних засобів було виявлено, що питання їх обліку і аналізу досліджувались багатьма науковцями, а саме: Бондар М. І., Білуха М. Т., Бородкін О. С., Буряк П. Ю., Бутинець Ф. Ф., Галузіна С. М., Герасимович А. М., Голов С. Ф., Гнилицька Л. В., Давидов Г.М., Дем'яненко М. Я., Євдокимов В. В., Єфіменко В. І., Житний П. Є., Жук В. М., Завгородній В. П., Кірейцев Г. Г., Кіндрацька Л. М., Кузнецова С. А., Кузьмінський А. М., Кузьмінський Ю. А., Кужельний М. В., Ловінська Л.Г., Лень В.С., Линник В. Г., Маслоva І.А., Малюга Н. М., Нападовська Л. В., Палий В.Ф., Пархоменко В. М., Пилипенко І. І., Пушкар М. С., Петрук О. М., Саблук П. Т., Свірко С. В., Сопко В. В., Соколов Я. В., Ткаченко Н.М., Сук Л. К., Сук П. Л., Чижевська Л. В., Чумаченко М. Г., Швець В. Г., Шевчук В. О., Шигун М.М., Шпак В. А. та інші.

Наявність значних наукових напрацювань підтверджує актуальність дослідження питань обліково-аналітичного забезпечення управління, однак питанням складання та подання фінансової звітності за спрощеними формами не приділяється достатньо уваги в наукових дослідженнях.

Формування дієвого теоретико-методологічного підґрунтя інформаційного забезпечення управління та складання фінансової звітності на підприємствах малого бізнесу потребує проведення більш ґрунтовних досліджень.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та

практичних аспектів організації обліку та аудиту діяльності малого підприємництва з метою надання практичних рекомендацій щодо підвищення достовірності та оперативності облікової інформації та ефективності управління фінансово-господарською діяльністю малих підприємств.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі вирішено наступні завдання:

- досліджено суть і значення суб'єкт малого підприємництва в економіці країни;
- розкрито нормативно-правове регулювання та концептуальні основи фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;
- надано характеристику фінансово-господарської діяльності та постановки обліково-аналітичної роботи на ТОВ «СК КАТРАН»;
- обґрунтовано зміст, структуру, інформаційне забезпечення та порядок складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва за національними стандартами;
- проаналізовано міжнародний досвід складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;
- виявлено напрями удосконалення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;
- з'ясовано значення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва в управлінні;
- здійснено аналіз показників фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва;
- обґрунтовано використання даних аналізу фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва в управлінні.

Об'єкт дослідження – є процес складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва.

Предмет дослідження – є методика складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва та її використання в управлінні.

Для досягнення поставленої мети були використані наукові методи, які застосовуються при вивченні соціально-економічних процесів і явищ, а саме: методи наукового узагальнення (при уточненні сутності поняття «основні засоби»), історичний і системний підходи (при визначенні основних історичних етапів та класифікації основних засобів), методи індукції та дедукції, класифікації, порівняння, наукової абстракції, системного та комплексного аналізу (при аналізі руху, динаміки та стану основних засобів та підвищення їх ефективності) та ін.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні теоретичних положень щодо методики складання фінансової звітності суб'єкта підприємницької діяльності і розробці практичних рекомендацій щодо її удосконалення в межах конкретного підприємства. Доведено практичну значимість інформації, яка міститься в фінансовій звітності суб'єкта малого підприємництва для потреб управління.

Теоретичною та методичною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем бухгалтерського обліку і аналізу фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва, законодавчі та нормативні акти з питань обліку.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить забезпечити адекватне відображення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, своєчасне одержання та аналіз необхідної інформації керівництвом. Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності фінансової звітності, можуть впроваджуватися в практику роботи суб'єктів малого підприємництва, а також використовуватися при розробці нормативних матеріалів та законодавчих актів з бухгалтерського обліку та аналізу.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на конференціях: XVI Міжнародна науково-практична конференція «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на

світовому, державному та регіональному рівнях» та Міжнародна науково-практична конференція «Наука, освіта, технології, інновації: тенденції, виклики, перспективи».

Крім того питання складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва було розглянуто в статті «Зарубіжний досвід складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва».

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань і додатків. Основний зміст викладено на 112 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1 Поняття, сутність та вимоги до фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва

Малий бізнес посідає особливо цінне місце в економіці кожної країни і вважається найбільш соціально важливою, перспективною та інноваційною формою ведення бізнесу. В країнах ЄС функціонує більше 20 мільйонів підприємств малого і середнього бізнесу, які виробляють більше половини загального обсягу ВВП, а число зайнятого населення на підприємствах малого бізнесу становить близько 70% від всього зайнятого населення ЄС [19]. У Європейського Союзу малі та середні підприємства становлять 99 % усіх підприємств та забезпечують 65 млн. людей робочими місцями. Більша частина кількості мікро підприємств припадає на торгівлю, будівництво та харчову промисловість [47]. В нашій країні відповідно до статистичними даними питома вага малих (мікро) підприємств становить 90%, з яких 80% відноситься до мікропідприємств [31].

Від розвитку підприємств малого бізнесу залежить сталий економічний розвиток України, через його механізм вирішуються проблеми зайнятості, поповнення бюджету, насичення споживчого ринку товарами і послугами. Однак, в країнах пострадянського простору рівень розвитку малого бізнесу не відповідає вимогам економіки, що потребує дослідження причин такого становища та напрямів вирішення сучасних проблем. В розвинених країнах (США, Китаї, Німеччині, Франції та інші) відбувається збільшення обсягів ВВП, розвиток банківсько-кредитної сфери, зростання соціальних гарантій населення та загальне оздоровлення економіки, в Україні

досі відбувається зростання рівня інфляції, зростання цін на продукти, паливо та енергоносії, погіршення платоспроможності населення, високий рівень безробіття та інші негативні наслідки. В країнах, де кількість мікро підприємств становить більше 75% світова криза пройшла швидше і з меншими для країни економічними потрясіннями [41].

В влітку 2019 року були внесені правки до П(С)БО 25, який змінив свою назву з «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» на «Спрощена фінансова звітність» (Наказ Міністерства фінансів від 31.05.2019 р. № 226). В оновленому НП(С)БО 25 зазначено такі форми фінансової звітності та їх користувачів:

Таблиця 1.1 – Форми фінансової звітності за НП(С)БО 25

Фінансова звітність малого підприємства Баланс форма № 1-м Звіт про фінансові результати форма № 2-м	Фінансова звітність мікропідприємства Баланс форма № 1-мс Звіт про фінансові результати форма № 2-мс
Використовують: — малі підприємства (крім платників єдиного податку 3 групи); — представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності	Використовують — мікропідприємства; — підприємства — платники єдиного податку 3 групи; — непідприємницькі товариства (тобто неприбуткові організації)

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [11]

Враховуючи, що рівень розвитку мікро підприємств визначається, по-перше, їх місцем у структурі національної економіки (у порівнянні з середніми та великими підприємствами); по-друге, показниками їх стану в співставленні з аналогічними показниками малих підприємств в розвинених країнах. Згідно з Рекомендацією Комісії Європейського економічного співтовариства 2003/361/ЄС стосовно малого та середнього бізнесу та з метою впровадження законодавства України до норм Європейського права Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (від 12.01.2012 р.) внесені зміни до статті 55 Господарського кодексу України щодо класифікації суб'єктів

підприємницької діяльності. У ст. 3 Прикінцевих положень цього Закону зазначається, що суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва.

Фінансова звітність суб'єкта мікро підприємництва є невідомою частиною бухгалтерської звітності, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Він розрахований, насамперед для таких користувачів інформації, як кредитори інвестори та інших, які не можуть вимагати звітів з урахуванням їх конкретних потреб.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». «СМП» – юридичні особи, які можуть перейти на спрощену систему обліку та звітності, а фізичні особи взагалі не зобов'язані вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність. Дія П(С)БО 25 поширюється тільки на юридичних осіб – «СМП», а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності.

Суб'єкти малого підприємництва, які складають і подають фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів (обов'язково для Публічних акціонерних товариств), мають складати і подавати цілий комплект фінансової звітності, яка визначена новим НП(С)БО 1, а не П(С)БО 25. Відповідно до П(С)БО 25 передбачає правила складання фінансової звітності за скороченою формою:

1. Підприємства, які за результатами діяльності за минулий рік відповідають критеріям СМП, в поточному році застосовують П(С)БО 25, тобто звітуються за скороченою формою.

2. Якщо такі підприємства, а також новостворені підприємства за результатами діяльності за I квартал або I півріччя поточного (звітного) року не відповідають критеріям суб'єктів малого підприємництва, фінансовий звіт цими підприємствами подається за повною формою.

3. Підприємства, які за результатами діяльності за 9 місяців поточного (звітного) року не відповідають критеріям суб'єктів малого підприємництва, можуть подавати фінансову звітність за 9 місяців і за звітний рік згідно з П(С)БО 25 [44].

За формами № 1-м та № 2-м можуть звітувати лише новостворені підприємства та підприємства, які за результатами діяльності за минулий рік відповідають встановленим критеріям в частині граничної середньооблікової кількості працівників та розміру валового доходу.

Що стосується визначення, то законодавець визначає «малими підприємством», такі які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передуює звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв [76]: балансова вартість активів – до 4 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 млн. євро; середня кількість працівників – до 50 осіб, а для «мікропідприємства»: балансова вартість активів - до 350 тис. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 700 тис. євро; середня кількість працівників - до 10 осіб.

В науковій літературі виділюють такі визначення:

Таблиця 1.2 – Різні підходи до визначення терміну «суб'єкт малого підприємництва»

Вчені	Визначення терміну «суб'єкт малого підприємництва»
1	2
Н. Волощук [14, с. 14]	це особливий вид господарської діяльності з врахуванням творчих здібностей підприємця та інноваційних підходів, що базується на самозайнятості підприємців та членів його родини, власному ризику і майновій відповідальності, спрямований на отримання прибутку та за певними критеріями визначений чинним законодавством
О. Черняєва та А. Гриненко [98, с. 35]	це не тільки цілеспрямована підприємницька діяльність фізичної чи юридичної особи, що пов'язана з підвищеним ризиком, заснована на використанні інноваційної ідеї, основною метою якої є максимізація прибутку за рахунок виробництва і продажу товарів, виконання різних робіт і надання різноманітних послуг з обов'язковим дотриманням норм законодавства, а також відповідність критеріям віднесення до малого підприємництва

Продовження таблиці 1.2

1	2
О. Матусова [53, с. 14]	це сектор регіональної економіки, в якому функціонують суб'єкти підприємницької діяльності різних організаційно-правових форм, що здійснюють самостійну, інноваційну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність з
О. Пукало [84, с. 32]	це самостійна діяльність, пов'язана з виробництвом продукції, наданням послуг тощо з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними і юридичними особами, що зареєстровані як суб'єкт підприємницької діяльності, передбачені законодавством
В. Фролова [93, с. 18]	є самостійним органічним елементом ринкової економіки, який базується на ініційованій ризиковій господарській діяльності малих підприємств та фізичних осіб-підприємців з метою отримання додаткового прибутку
В. Міца [60, с. 123]	типологічна форма підприємництва, заснована на прийнятті інноваційних рішень щодо раціонального використання наявного ресурсного потенціалу, характеризується свободою вибору методів та форм менеджменту та здійснюється з метою максимізації прибутку.

З даних табл. 1.2 видно, що серед вчених відсутня єдність щодо терміну «суб'єкти малого підприємництва». Одні з них в основу такого визначення закладають ознаки підприємництва як такого з посиланням на необхідність відповідності критеріям, що встановлює законодавство для віднесення до категорії малого підприємництва [13], інші визначають таке підприємництво як цілий сектор [35], що має свій сенс, але характеризує значення таких суб'єктів без розкриття їх сутності.

Тут слід зазначити, що дійсно суб'єкти малого підприємництва як один з суб'єктів ринкової економіки характеризується низкою особливостей:

- економічна незалежність суб'єктів господарювання щодо вибору напрямів та методів менеджменту на підприємстві;
- з врахування особливостей ринку та нормативно-правового забезпечення;
- відповідальності за прийняті рішення, вплив наслідків та пов'язаних ризиків;
- орієнтація на комерційний успіх, що передбачає головним чином

максимізацію прибутків, реалізацію своїх ідей та поглядів стосовно пріоритетного напрямку розвитку господарської діяльності.

На сьогодні недоцільно давати певне авторське визначення терміну «суб'єкт мікропідприємництва», оскільки в законодавстві його чітко визначено - це фізична особа-підприємець чи юридична особа, в яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 10 осіб і річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн. євро [65].

Значення та ролі малого бізнесу в економіці України на державному рівні в умовах збільшення державної підтримки та розвитку нової інфраструктури дозволяє отримати значний економічний результат від підприємництва та вирішити ряд економічних і соціальних задач.

Позитивна динаміка розвитку підприємств малого бізнесу проявляється у макроекономічних показниках країни. Збільшення кількості підприємств малого бізнесу і обсягів їх виробництва заповнює дохідну частину державного бюджету за рахунок сплати податків і зборів, створює додаткові робочі місця та знижує соціальну напруженість на ринку зайнятості.

Стійкий і стабільний розвиток та розширення діяльності підприємств малого бізнесу в Україні напряму залежать від розвитку інфраструктури малого бізнесу, дієвої і активної підтримки державних органів на всіх рівнях влади, доступу до пільгових кредитних ресурсів, інформаційної та технічної підтримки малого бізнесу, що вимагає формування високоякісного правового поля з регулювання діяльності підприємств малого бізнесу в Україні на державному рівні [15].

Аналіз світового досвіду свідчить про важливу значущість малого бізнесу для соціально-економічного розвитку будь-якої країни. В країнах ЄС мікро підприємства вважаються одним з основних рушійних потягів інновацій, зайнятості та соціальної і локальної інтеграції, що визначено в Європейській хартії малих підприємств, яка надає значні переваги фінансового, технологічного, інформаційного та кадрового забезпечення

розвитку малого бізнесу [34].

З метою створення найсприятливішого середовища для малого бізнесу та підприємництва, в якому визначено 10 базових принципів, на яких ґрунтується політика країн-членів ЄС щодо малого підприємництва. Сутність даних принципів наведено у Додатку А.

Порівняння зарубіжного досвіду розвитку малого бізнесу, аналіз наукових праць з питань особливостей роботи малого бізнесу в Україні [18] та стану національного правового поля свідчать про наявність актуальних проблем формування цілісної системи державної підтримки розвитку підприємництва, що не сприяє гармонійному розвитку підприємств малого бізнесу.

Проведено дослідження, виділено ряд зовнішніх факторів, які заважають розвитку малого бізнесу в Україні, а саме:

1. Відсутність узгодженості та цільової орієнтації правового поля в питаннях державної підтримки малого бізнесу. Підтвердженням даного факту є відсутність впровадження організаційних заходів для створення пільгових умов в частині оподаткування, кредитування, страхування, ліцензування та інших сферах після розробки «Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні», що не забезпечує реалізацію основних напрямів Національної програми та не дозволяє малому бізнесу розвиватися в нашій країні [27].

2. Відсутність реальних та дієвих механізмів фінансово-кредитної підтримки малого бізнесу. Кредитні установи не зацікавлені надавати кредитну підтримку мікропідприємствам у зв'язку із великим ризиком банкрутства підприємств в умовах зростаючої конкуренції, впливу фінансової кризи та обмеженими обсягами активів для забезпечення кредиту. Однак держава не враховує, те що підприємства мікро бізнесу мають можливість розвиватися більш стрімко і при незначній фінансово-кредитній підтримці можуть забезпечувати зростання обсягів виробництва і послуг в Україні.

3. Недосконалість механізму отримання сертифікатів якості на продукцію малих підприємств для зростання конкурентоспроможності національної продукції на міжнародних ринках товарів і послуг.

4. Надмірний фіскальний тиск на малий бізнес, складність визначення податкової бази і розрахунку податків, особливо для тих підприємств, які працюють на загальній системі оподаткування, що підтверджується знаходженням нашої країни на 150 місці із 190 країн у рейтингу найкращих та найпростіших податкових систем світу (звіт «Account Taxez 2020») [105].

5. Відсутність розвинутої інфраструктури підтримки розвитку малого бізнесу в Україні. Фізичні або юридичні особи можуть розраховувати лише на власні фінансові та професійні можливості в разі наявності бажання та можливостей щодо створення малого підприємства в нашій країні. Дуже важко отримати інформацію власниками та менеджерівському апарату малих підприємств щодо особливостей створення та функціонування малого підприємства, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, сертифікатів і отримання ліцензій у різних галузях економіки (торгівля, будівництво, промисловість, сільське господарство та ін.). Законодавчо не передбачено надання державних замовлень підприємствам мікро бізнесу. Тому, інформаційна, технічна, технологічна, консультаційна, матеріальна підтримка розвитку мікро бізнесу в країні потребує законодавчого впорядкування, розробку реального механізму дій та практичного застосування.

6. Різноманітні бар'єри створення та розширення фінансової діяльності в нашій країні. Нестабільна політична і економічна ситуація в країні зумовлює невпевненість підприємців у стабільності ведення бізнесу, що стримує людей в інвестуванні власних коштів у створення нових підприємств та розширення існуючих. Негативний досвід банкрутства деяких великих банків України та не повернення депозитів фізичним особам змушує людей не довіряти власні кошти банківській системі, що пов'язано із

зменшенням довіри до держави та психологічно впливає на темпи вкладання власних коштів у господарську діяльність, в тому числі в розвиток малого бізнесу.

Обсяг обліково-аналітичної інформації та її якості залежить ефективність прийняття управлінських рішень, а відтак, і стабільність діяльності підприємства в цілому. Надвисока ймовірність банкрутства підприємств малого бізнесу вимагає від управлінського апарату формування та використання в управлінській діяльності якісної та достовірної облікової і аналітичної інформації в обсягах інформаційної можливості системи управління для аналізу і обробки інформації.

Формування облікової і аналітичної інформації в системі управління, а також підвищення її якості вимагає використання матеріальних, технічних та трудових ресурсів підприємства. Створення великого масиву аналітичної і облікової інформації не завжди є виправданим, особливо на мікро підприємствах, які не мають великих ресурсних можливостей.

З огляду на ресурсні обмеження невеликого підприємства, спрощену структуру системи управління та інформаційні потреби користувачів кожне підприємство повинно самостійно визначати обсяги облікової і аналітичної інформації, що формуються в системі інформаційного забезпечення та рівень її якості.

Заключним етапом бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності, яка направлена на задоволення інформаційних потреб широкого кола зовнішніх користувачів. Фінансова звітність є необхідною і важливою складовою інформаційного забезпечення фінансового аналізу, фінансового планування та прогнозування, основним джерелом інформації при проведенні аналізу господарської діяльності суб'єкта господарювання. Використання показників фінансової звітності дозволяє зробити висновки про діяльність підприємства в минулому, оцінити перспективи розвитку та розробити заходи, спрямовані на підвищення ефективності його діяльності в майбутньому, а й оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності

загалом, вивчити і проаналізувати механізми управління власним капіталом та прибутком, що важливо для керівництва підприємства, його потенційних інвесторів і партнерів по бізнесу.

З огляду на важливу значимість фінансової звітності в інформаційному забезпеченні зовнішніх і внутрішніх користувачів дослідження питання формування та розкриття інформації в показниках фінансової звітності підприємств малого бізнесу та рівень задоволення інформаційних потреб користувачів потребує більш глибокого дослідження.

Загальні вимоги до розкриття інформації в показниках фінансової звітності визначаються НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [62], що регулює понятійний апарат основних облікових термінів, склад та елементи фінансової звітності, якісні характеристики та принципи підготовки фінансової звітності, а також вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності.

Норми НП(С)БО 1 [62] застосовуються до фінансової звітності підприємств усіх форм власності, які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством України та дозволяють підприємствам складати звітність за національними та міжнародними стандартами, що робить національні і міжнародні стандарти рівнозначними для використання в Україні. Це також підтверджується Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [76], оскільки у ст. 12-1 зазначено, що «для складання фінансової звітності застосовуються міжнародні стандарти, якщо вони не суперечать цьому Закону та офіційно оприлюднені на веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики», а в Україні МСФЗ та МСФЗ для МСП офіційно оприлюднені на сайті Верховної Ради України.

Слід зазначити, що інформація, представлена у формах № 1, № 1-м та № 1-мс, не буде порівняльною, оскільки вона не формується на єдиних методологічних засадах. Відмінність у цих звітах полягає у тому, що у скороченому за показниками звіті ф. № 1-м відбувається об'єднання низки

статей в одну. Водночас суми, наведені у статті «Інші необоротні активи» у формі № 1-мс, відрізнятимуться за змістом від однойменних в інших формах, оскільки інформація про активи в ній відобразатиметься за первісною вартістю, а в інших – за справедливою чи амортизованою собівартістю щодо фінансових інвестицій, за залишковою – щодо інших малоцінних необоротних активів тощо [15].

Перевагами спрощеної системи оподаткування є простота нарахування єдиного податку; спрощене ведення обліку і відносна простота заповнення звітності; звільнення від сплати платником єдиного податку, низки податків і обов'язкових платежів; витрати на оплату продукції платників єдиного податку-юридичних осіб можуть бути віднесені на витрати контр-агентами-платниками податку на прибуток, а недоліками базою оподаткування є весь обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), без вирахування витрат підприємства [23].

Слід зазначити, що методика заповнення Звіту про фінансові результати відповідно до НП(С)БО 25 для малих та мікропідприємств значно різниться. Так, перші під час визнання доходів і витрат керуються П(С)БО, тоді як другі – Податковим кодексом. Тому навіть у тих статтях, які, на перший погляд, мають однакову назву, міститься інформація, сформована за різними правилами оцінки та визнання доходів і витрат так що, питання вдосконалення звітності посідає особливе місце як у діяльності малих підприємств, так і для державних органів загалом [64].

Отже, малі підприємства мають можливість вибору складання фінансової звітності за національними або за міжнародними стандартами, що зумовлює наявність різних підходів до формування складу фінансової звітності, оцінки та розкриття інформації та аналізу питання визначення економічної доцільності та необхідності застосування міжнародних стандартів підприємствами малого бізнесу.

1.2 Нормативно-правове регулювання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Кожна складова господарської діяльності потребує регулювання з боку держави та визнання на міждержавному рівні. Система бухгалтерського обліку витрат, доходів та фінансових результатів підприємства в сучасних умовах не може повноцінно існувати без відповідної нормативно-правової бази, а суть фінансових результатів неможливо нормально оцінити та дослідити без аналізу відповідного нормативно-правового забезпечення. Таке забезпечення формувалося впродовж трьох останніх десятиліть і перебуває в процесі постійних змін, які супроводжуються політичними, інтеграційними, економічними, соціальними чинниками.

Хитка, нестабільна економічна й політична ситуація в країні не сприяє зростанню кількості мікро підприємств та підвищенню ефективності їх діяльності. Зростає роль нормативно-правового регулювання, яке забезпечить створення сприятливих умов для діяльності суб'єктів малого підприємництва. Це стосується і законодавства у сфері обліку й оподаткування малих підприємств, що передбачає спрощення процедури ведення обліку і складання фінансової звітності, сплату єдиного податку та подання податкової звітності. Часті зміни в українському законодавстві, прийняття нових нормативно-правових актів призвело до їх неузгодженості, що вкрай негативно впливає на функціонування облікової системи мікро підприємства. Виникає потреба у вдосконаленні цього законодавства та узгодженні його положень.

В основі складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва лежать певні концептуальні основи. Якщо дивитись, то в Концептуальній основі фінансової звітності [76] обґрунтовано, що оскільки фінансові звіти складаються багатьма суб'єктами господарювання і надаються зовнішнім користувачам у різних країнах світу, можуть виглядати

подібними але відрізняються один від одного, використовують різні елементи, для того щоб зменшити ці розбіжності шляхом гармонізації регулюючих положень, стандартів бухгалтерського обліку та процедур, розроблено відповідні засади, які мають враховуватися при складанні фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Керівні засади враховуються і в процесі нормативно-правового регулювання складання фінансової звітності.

Що стосується саме фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, то основних нормативно-правових актів слід віднести Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.1999 , Постанова КМУ "Про затвердження Порядку подання фінансової звітності" від 28.02.2000 № 419, П(С)БО 25 «Спрощений звіт суб'єкта малого підприємництва» від 25 лютого 2000 року № 39. Положення цих документів регулюють порядок формування показників фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва, процедура звітування яких визначена як скорочена.

Суб'єкти малого підприємництва, які складають і подають фінансову звітність відповідно П(С)БО 25 «Спрощений звіт суб'єкта малого підприємництва» використовують скорочену за показниками фінансову звітність у складі таких форм: 1. «Баланс» (ф. № 1-м). «Звіт про фінансові результати» (ф. № 2-м) . Показники цих форм звітності наводяться у тисячах гривень з одним десятковим знаком після коми [45]. Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс і форми № 2-мс) «складають малі підприємства» – юридичні особи, котрі згідно з податковим законодавством мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат.

Перед тим, як розглянути особливості нормативно-правового регулювання складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, відзначимо, що до нього можна підходити двояко. Нормативно-правове регулювання можна досліджувати згідно з юридичною

силою нормативно-правових актів, які регулюють процедуру складання фінансової звітності.

У цьому випадку уся система нормативно-правових актів виглядає наступним чином:

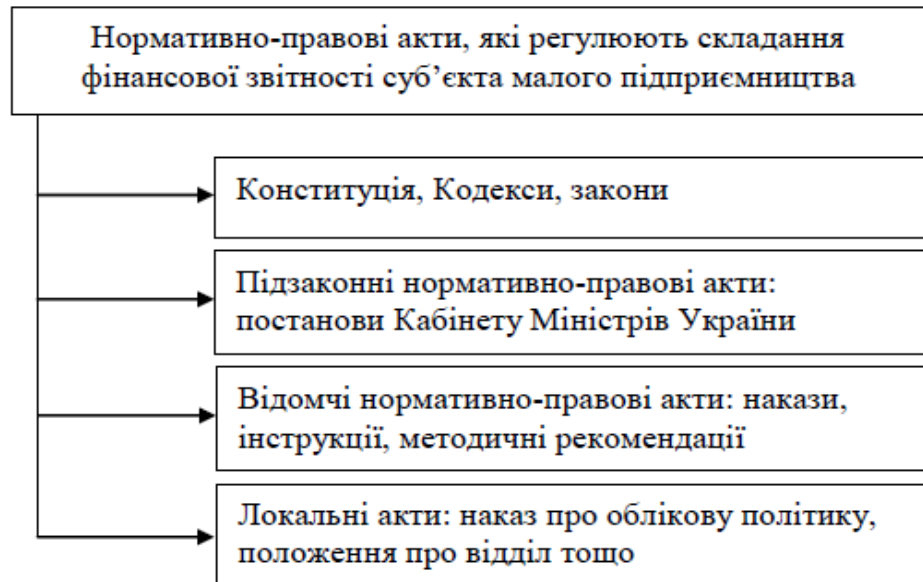

Рисунок 1.1 – Рівні нормативно-правових актів, що регулюють складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Окрім того, можливо застосувати й інший підхід, ніж представлений на рис. 1.1. Відображаючи його також графічно:

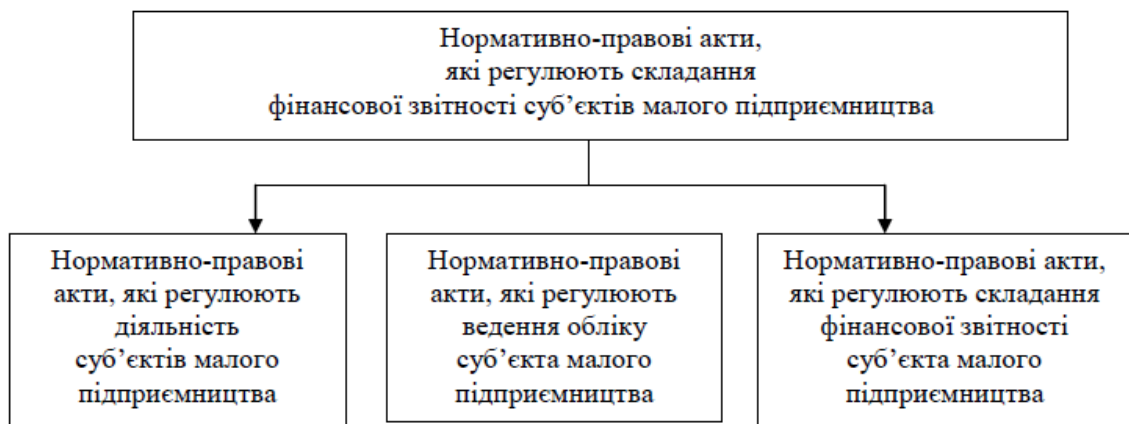

Рисунок 1.2 - Групування нормативно-правових актів, що регулюють складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва

за змістом

Відповідно до ст. 13 Конституції України, держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Ст. 42 Конституції України проголошує, що кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [48]. Тобто суб'єктом малого підприємництва в Україні може стати будь-хто. Цивільний кодекс України не містить вимог щодо звітності малих підприємств, але регулює договірні відносини, на підставі яких суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють господарські операції та відображають їх в обліку [78]. Окрім того, він чітко фіксує процедури реєстрації юридичних осіб та суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб, йому в цьому допомагає Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» [77]. Важливе місце в системі діяльності суб'єктів малого підприємництва та складання ними фінансової звітності відграє Податковий кодекс України [68]. Його норми регулюють спрощену систему оподаткування, яку можуть обрати суб'єкти підприємницької діяльності, а також загальну систему оподаткування, методика складання, строки складання та здачі податкової звітності.

Господарський кодекс України має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами. Крім того, він встановлює критерії, за якими суб'єкти підприємництва відносяться до категорії малих. Господарський кодекс України визначає засади господарювання в Україні, встановлює загальні принципи господарювання і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері

господарювання. Згідно з п. 8 ст. 19 Господарського кодексу України усі суб'єкти господарювання, у тому числі й суб'єкти малого підприємництва, зобов'язані вести первинний (оперативний) облік результатів своєї роботи, складати та подавати відповідно до вимог закону статистичну інформацію та інші дані, визначені законом, а також вести (крім громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які провадять господарську діяльність і зареєстровані відповідно до закону як підприємці) бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством [19]. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. В ст. 3 Закону визначено, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [76].

Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [76] передбачено самостійний вибір форми організації бухгалтерського обліку:

- введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;
- користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;
- ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;
- самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства. Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися, та в бюджетних установах. В процесі обліку суб'єкти малого підприємництва користуються наступними нормативними

документами:

– Методичними рекомендаціями по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затвердженими Наказом Міністерства фінансів України від 25.06.2003р. №422 [79];

– Методичними рекомендаціями із застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затвердженими Наказом Міністерства фінансів України від 15.06.2011р. №720 [78]. В ч. 3 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» вказується, що для суб'єктів малого підприємництва, національними Положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати [76].

Найважливішим нормативним актом, який регулює складання фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва, є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [71].

Норми цього Положення (стандарту) застосовуються (крім підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності):

1) для складання Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва:

- суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, які визнані такими відповідно до законодавства (крім тих, які складають Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва);

- представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності.

2) для складання Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва:

- суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства;

- суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, що відповідають критеріям мікропідприємництва.

Новостворені підприємства та підприємства, які за результатами діяльності за минулий рік відповідають критеріям, наведеним вище, застосовують Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» у поточному (звітному) році [71]. Якщо підприємство за результатами діяльності протягом року втратило ознаки відповідності критеріям, наведеним вище, то фінансовий звіт таким підприємством складається за звітний період, у якому це відбулось, і подальші періоди поточного (звітного) року відповідно до Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [80].

Суб'єкти малого підприємництва, які мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат та які не зареєстровані платниками податку на додану вартість, можуть систематизувати інформацію, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису.

Відповідно до положень ст. 13 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік [76]. Періодична звітність складається щоквартально наростаючим підсумком з початку звітного року.

Підприємства зобов'язані подавати квартальну та річну фінансову звітність органам, до сфери управління яких вони належать, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів, якщо інше не передбачено законодавством.

Органам виконавчої влади та іншим користувачам фінансова звітність подається відповідно до законодавства.

Відповідно до Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності», квартальна фінансова звітність (крім зведеної та консолідованої) подається підприємствами відповідним органам, не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна - не пізніше 28 лютого наступного за звітним роком.

Квартальна або річна фінансова звітність подається підприємствами органів Державної фіскальної служби України у строки, передбачені для подання декларації з податку на прибуток підприємств [81]. Таким чином, платники податку на прибуток подають фінансову звітність разом з податковою декларацією, що передбачено п. 46.2 Податкового кодексу України, а малі підприємства (тобто суб'єкти малого підприємництва) не подають квартальної фінансової звітності (пункт 46.2 Податкового кодексу України), окрім випадку, коли платник авансових внесків збитковий у I кварталі звітного року і бажає скористатися правом не сплачувати авансових внесків, тоді він подає декларацію разом із фінансовою звітністю за I квартал такого поточного року [68].

Крім цього, складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва регулюється іншими наприклад Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (наприклад, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [69] визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, а Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [70] визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності), також використовується Положення (стандартами) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», 8 «Нематеріальні активи», 9 «Запаси», 10 «Дебіторська заборгованість», 11 «Зобов'язання». Додатково обліковується Планом рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [67,70,71,72].

Зазначимо, що суб'єкти малого підприємництва на спрощеній системі оподаткування можуть застосовувати Спрощений план рахунків або вести облік без застосування плану рахунків та подвійного запису.

Отже, на законодавчому рівні в Україні, передбачено єдине нормативне регулювання для всіх підприємств, але з іншого боку, відбувається певна

його диференціація відповідно до розмірів підприємства. Нормативно-правове забезпечення обліку суб'єктів малого підприємництва - юридичних осіб дозволяє виділити дві підсистеми облікової системи малого підприємства: загальну систему обліку та звітності і спрощену систему обліку та звітності, у якій ще виділено підсистему для спрощеного обліку доходів і витрат.

1.3 Значення фінансової звітності в управлінні суб'єктом малого підприємництва

Процес оцінки зовнішньої і внутрішньої економічної інформації та рівень результативності аналізу багато в чому залежить від правильної організації. Організація аналітичного процесу повинна бути здійснена з дотриманням методології наукового дослідження і пізнання, що вимагає аналізу взаємозв'язку окремих елементів аналізу у часі і у просторі з необхідністю визначення складу, структури та функцій організації аналізу суб'єктів малого підприємництва, а також визначення найбільш ефективної допустимої комбінації всіх параметрів аналітичної підсистеми інформаційного забезпечення діяльності суб'єктів малого підприємництва.

Аналіз літературних джерел з організації аналітичного процесу на підприємствах [43, 45, 58] дозволяють виявити різний погляд на процес організації аналізу.

Так, Мних Є.В. виділяє наступну послідовність регламентації процесу проектування (планування) «організації аналізу на підприємстві» - цілі і підцілі аналізу, процес аналізу (процедурно-організаційна побудова) функції і завдання; результати процесу аналізу, види і форми вихідних аналітичних документів - періодичності та строків їх представлення; засоби розв'язання задач і виконання процедур, враховуючи склад і джерела отримання вхідної

інформації, а також обчислювальну та організаційну техніку; методики розв'язання задач і виконання процедур, способів виконання процедур (автоматизованого та неавтоматизованого); відповідальність за безперервність процесу аналізу (у ланках, службах і персонально); взаємодія в процесі аналізу керівників різних рангів [58].

Лазаришина І.Д. виділяє такі етапи організації економічного аналізу, як підготовчий (формування цілей, завдань і напрямків використання результатів аналізу; розробка плану та програми аналітичної роботи; вибір і визначення загального стану суб'єкта аналізу), основний (перевірка повноти й вірогідності звітних даних; проведення арифметичного, логічного і балансового зведення показників; виявлення взаємодіючих факторів і обчислення їхнього впливу на зміну величини показників; визначення загальних відхилень величини показників виконання завдань від базових величин; оцінка сильних і слабких сторін, можливостей і загроз щодо досліджуваних явищ і процесів; виявлення зайвих витрат і невикористаних можливостей; прогнозний аналіз сценаріїв) та заключний (проведення підсумкової оцінки діяльності і узагальнення результатів аналізу; систематизацію отриманих на попередньому етапі результатів; розробку заходів, направлених на мінімізацію або ліквідацію негативно діючих показників; визначення напрямків оптимізації окремих господарських явищ, процесів, їх результатів та фінансово-господарської діяльності в цілому з урахуванням пріоритетів тактики та стратегії підприємства; поповнення інформаційного банку даних щодо внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства; призначення осіб, відповідальних за реалізацію заходів) [45].

Спрощена система управління та обмеженість ресурсного потенціалу малого підприємства передбачають спрощення процедури організації аналітичного процесу, яка передбачає певну етапність і раціональний підбір інформаційних джерел для розв'язання аналітичних задач системи управління, однак структурні та функціональні спрощення в організаційному плані не повинні впливати на зниження якості роботи аналітичного

підрозділу.

Отже, організація аналізу на малому підприємстві повинна враховувати поетапність організаційного процесу, визначення кола суб'єктів-виконавців організаційних дій та документальне підтвердження правильності виконання послідовності процесу.

Успішне функціонування суб'єктів малого підприємництва в сучасних умовах потребує підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності на підставі удосконалення управління виробництвом та наданням послуг, створення конкурентоздатної продукції та залучення інвестицій. Для цього вони створюють таку інформаційну систему, яка здатна задовольнити запити всіх зацікавлених користувачів для обґрунтування та прийняття управлінських рішень. Подібним інструментом для ТОВ «СК КАТРАН», інформування виступає фінансова звітність. Саме фінансова звітність повинна надавати повну, неупереджену та достовірну інформацію про поточний стан і результати функціонування підприємства. Крім того фінансова звітність повинна бути надійним джерелом аналітичних висновків щодо подальшого розвитку та визначення економічного потенціалу підприємства.

Місце фінансової звітності в процесі управління суб'єктом малого підприємництва відображене на рисунку 1.3.

Зазначимо, що ТОВ «СК КАТРАН», як суб'єкт мікропідприємництва, подає Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва у складі Балансу та Звіту про фінансові результати за спрощеною формою (1-м). Кожен з цих звітів несе в собі важливу інформацію для управління. До річної податкової декларації такі платники подають відповідну річну фінансову звітність, яка включає баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітів.

Так, наприклад, інформація, яка міститься в Балансі, свідчить про фінансовий стан ТОВ «СК КАТРАН», на звітну дату. Оскільки баланс будують у вигляді двосторонньої таблиці, вона складається з активу і пасиву.

Рисунок 1.3 – Місце фінансової звітності підприємства в процесі управління суб'єктом малого підприємництва

В активі балансу відображено дані, що характеризують наявність, розміщення та стан майна (по суті, це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому), а в «пасиві» – показники, що характеризують джерела утворення цього майна і його цільове призначення. Цей розділ включає «зобов'язання» – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди та «власний капітал» – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Таким чином, усі показники балансу підприємства характеризують його фінансовий стан за активами, власним капіталом і зобов'язаннями на певний момент часу, як правило, на кінець останнього дня звітного періоду

(рік).

Другим звітом є Звіт про фінансові результати. Даний звіт є одним із найпоказовіших звітів, що відображають діяльність ТОВ «СК Катран» за звітний період. Він містить повну, достовірну та об'єктивну інформацію про витрати, доходи, прибутки та збитки від діяльності підприємства за звітний період.

В табл. 1.3 представлено інформацію, яку розкриває ТОВ «СК Катран» у Фінансовому звіті суб'єкта малого підприємництва.

Таблиця 1.3 - Інформація Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва для управління

Складова фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва	Інформація для управління
Баланс	склад та структура майна підприємства, ліквідність та оборотність засобів, наявність власного та запозиченого капіталу, зміна дебіторської та кредиторської заборгованості та інші показники
Звіт про фінансові результати	динаміка та структура доходів, витрат, обсяги прибутків та збитків від діяльності підприємства за звітний період, рентабельність тощо

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [1, 2]

З даних Таблиця 1.3 можна зробити висновок про те, що саме фінансова звітність ТОВ «СК Катран» дає можливість визначити склад та структуру майна підприємства, ліквідність та оборотність засобів, наявність власного та запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості, доходи, витрати, фінансові результати та інші показники. Тобто на підставі даних фінансової звітності можна приймати обґрунтовані управлінські рішення, а також оцінювати ефективність майбутніх вкладень капіталу та ступеня фінансових ризиків.

О.С. Дубинський стверджує, що фінансова звітність виконує такі важливі функції:

по-перше, вона надає власникам та кредиторам інформацію про рівень фінансового стану та ефективність фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств;

по-друге, вона дозволяє визначити основні прогностичні показники фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств та розробити моделі фінансового розвитку [29].

Інформація з фінансової звітності ТОВ «СК Катран» має пройти певну обробку для того, щоб можна було використати її в управлінні. Обробка ця здійснюється за допомогою методів аналізу. Як правильно зауважує Ю. М. Тютюнник, основні прийоми аналізу інформації, що міститься у фінансовій звітності включають:

– «горизонтальний (часовий) аналіз» – дослідження динаміки показників з розрахунком абсолютних і відносних змін (наприклад, у балансі – порівняння показників на кінець періоду з показниками на початок періоду; у звіті про фінансові результати – порівняння показників звітного періоду з показниками попереднього періоду);

– «вертикальний (структурний) аналіз» – визначення структури фінансово-економічних показників, тобто частки окремих статей звітності у загальному підсумковому показнику (наприклад, структура активів, пасивів, доходів, фінансових результатів, операційних витрат і т. ін). Перевагою вертикального аналізу є можливість зіставлення структурних показників підприємств, які істотно відрізняються величиною абсолютних показників, а також порівняння вираженої у відсотках структури показників одного звітного періоду з іншими періодами незалежно від зміни їх розмірів;

– «трендовий аналіз» – порівняння показників звітності за інформацією декількох періодів для визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників. Це дає змогу здійснювати екстраполяцію (прогнозування) найважливіших фінансово-економічних показників на наступні періоди, а отже, проводити перспективний аналіз фінансового стану;

– «аналіз відносних показників (коефіцієнтів)» – розрахунок відношень

між окремими позиціями однієї або різних форм звітності, визначення взаємозв'язків між показниками;

- порівняльний аналіз
- внутрішньогосподарський порівняльний аналіз зведених показників консолідованої звітності материнського підприємства та показників звітності його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз для порівняння показників певного підприємства із середньогалузевими показниками, показниками підприємств-конкурентів, передових підприємств, закордонних підприємств тощо;
- факторний аналіз проводиться для визначення впливу факторних показників на зміну результативних показників за допомогою моделювання детермінованих і стохастичних факторних систем;
- «маржинальний аналіз» – метод оцінювання й обґрунтування управлінських рішень у бізнесі на основі поділу витрат на змінні та постійні, дослідження причинно-наслідкових зв'язків між обсягом продажу, собівартістю та прибутком [92].

Водночас, відзначимо, що серед наведених методів та прийомів не можна використати маржинальний аналіз на базі фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, оскільки в ній відсутні відомості щодо поділу витрат на змінні та постійні, що є важливим недоліком. Відповідно відсутня можливість з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки між обсягом продажу, собівартістю та прибутком ТОВ «СК Катран» на підставі такого аналізу.

В останні роки досить часто для аналізу фінансової звітності використовується рейтинговий аналіз. Метою рейтингового оцінювання є відображення в однаковій та зрозумілій формі фінансового стану підприємства. Водночас використання цього методу вважаємо на доцільним для прийняття управлінських рішень. Це можна пояснити тим, що на сьогодні існує велика кількість методик рейтингового оцінювання. Таке велике різноманіття приводе до того, що ускладнюється порівняння

отриманих результатів з іншими підприємствами. Окрім того, досить складно прийняти відповідні управлінські рішення, маючи остаточний рейтинг підприємства і не спостерігаючи причинно-наслідкові зв'язки, які можна отримати, наприклад, на підставі коефіцієнтного аналізу який відображений на рисунку 1.4.

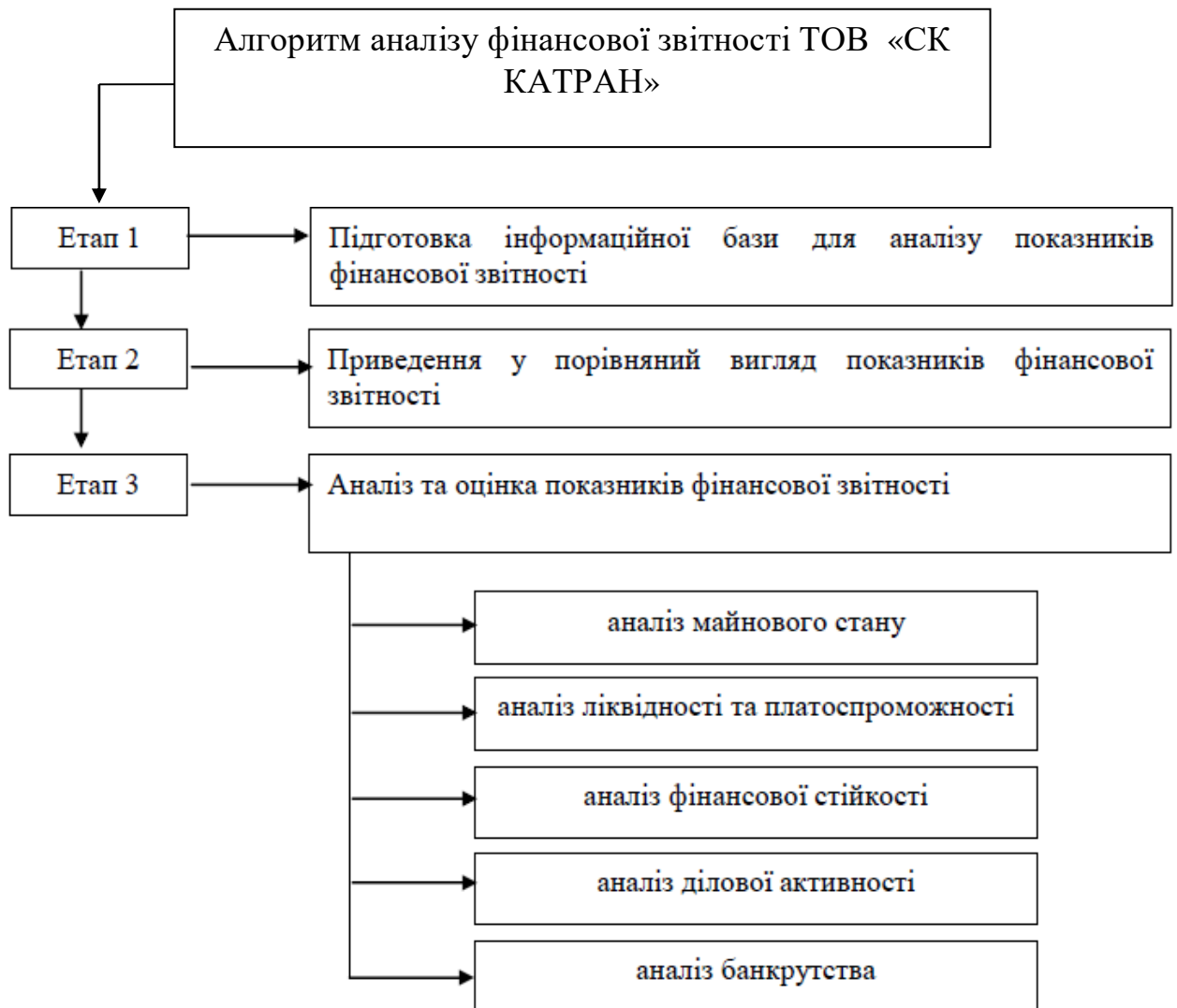

Рисунок 1.4 - Алгоритм аналізу фінансової звітності для потреб управління ТОВ «СК КАТРАН»

Вважаю, що даний алгоритм є найбільш ефективним. Це пояснюється тим, що показники фінансової звітності, які входять у кожен аналітичну групу, є рівнозначними між собою та мають однакові одиниці вимірювання.

Наступним важливим моментом, який слід згадати, з'ясовуючи значення фінансової звітності для управління, є система показників, які доцільно розраховувати при аналізі отриманої інформації з Балансу та Звіту про фінансові результати. В таблиці 1.4 вони згруповані за п'ятьма напрямками. Однак ці напрями можуть бути розширені – до них можуть бути включені додаткові показники. Так, наприклад, І.П. Ткаченко пропонує включити сюди аналіз фінансових результатів та їх використання, підрахунок резервів [91, с. 7].

При здійсненні фінансового аналізу важливим етапом після збору інформації та її опрацювання є узагальнення отриманих результатів. У фінансовому аналізі узагальнення інформації здійснюється підсумковим способом, фактичним підрахунком резервів, конструктивноваріантним способом. Правильно зроблені висновки мають важливе практичне значення для поліпшення фінансового стану підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТОВ «СК КАТРАН»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «СК КАТРАН» створене відповідно до Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України «Про господарські товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та іншого законодавства України для здійснення господарської діяльності на основі повного господарського розрахунку, самофінансування та самоокупності.

Відповідно до Статуту ТОВ «СК КАТРАН» є юридичною особою, має самостійний баланс, валютний та інші рахунки у банківських установах, круглі печатки з власним найменуванням, кутові штампи з власним найменуванням та штампи для діловодства, бланки, та іншу атрибутику юридичної особи.

ТОВ «СК КАТРАН» не має право на результати інтелектуальної творчої діяльності або на інші об'єкти інтелектуальної власності: об'єкти авторського права, суб'єкти суміжних прав, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові знаки, раціоналізаторські пропозиції, комерційне (фірмове) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні таємниці.

Відповідно до Статуту ТОВ «СК КАТРАН» здійснюють наступні види діяльності:

- 43.11 Знесення (основний)
- 45.20 Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних

засобів

- 77.32 Надання в оренду будівельних машин і устаткування
- 93.12 Діяльність спортивних клубів
- 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
- 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель

Наразі підприємство спеціалізується на здаванні в оренду власного нерухомого майна і майже не займається іншими видами діяльності, які передбачені як в Статуті, так і зареєстровані згідно з КВЕД.

ТОВ «СК КАТРАН» має право на спрощений облік доходів і витрат із застосуванням спрощеного плану рахунків, ведення обліку в облікових регістрах форми 1-м - 5-м та складання фінансового звіту суб'єктів малого підприємництва (форми 1-м та 2-м).

Відповідно до Наказу про облікову політику, бухгалтерський облік на підприємстві ведеться в бухгалтерії, яка очолюється головним бухгалтером і підпорядковується безпосередньо директору.

До обов'язків головного бухгалтера належить забезпечення застосування в обліку єдиних форм первинних документів як уніфікованих, затверджених певними нормативними актами України, так і документів, створених підприємством самостійно.

Головний бухгалтер підприємства несе відповідальність за схоронність первинних документів та облікових регістрів, які були підставою для складання фінансової звітності, їх оформлення та передачу в архів у відповідності до вимог діючого законодавства.

Головний бухгалтер має забезпечувати складання та подання фінансової та інших форм звітності відповідним користувачам в обсязі та строки, встановлені законодавством.

У відповідності до ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996-16, а також з метою забезпечення єдиних методологічних принципів ведення бухгалтерського

обліку та складання фінансової звітності ведення бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється бухгалтерською службою на чолі з головним бухгалтером [76].

З метою оцінки якості господарювання підприємства нами проведено розрахунок та дано аналітичну оцінку основним показникам фінансово - господарської діяльності ТОВ «СК КАТРАН» за даними звітності підприємства.

Таблиця 2.1 - Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «СК КАТРАН за 2018-2020 рр.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення (±)	
				2019 р. від 2021 р.	2020 р. від 2019 р.
1	2	3	4	5	6
1. Капітал					
1. Капітал (станом на кінець періоду), тис. грн	1 703,2	2 557,7	3 732,7	854,5	1 175,0
1.1. Власний капітал:	1 678,2	2 529,8	3 701,6	851,6	1 171,8
- у тому числі власний оборотний капітал	858,1	1 317,5	1 961,1	459,4	643,6
Нерозподілений прибуток або непокриті збитки	1 235,9	2 087,5	3 259,3	851,6	1 171,8
1.2. Позиковий капітал	25,0	27,9	31,1	2,9	3,2
- у тому числі поточні зобов'язання за розрахунками	25,0	27,9	31,1	2,9	3,2
2. Ресурси					
Середньорічна вартість основних засобів	752,0	1 016,2	1 476,4	264,3	460,2
Середньорічна вартість оборотних активів	749,8	1 114,3	1 668,8	364,5	554,6
- у тому числі: запасів	9,6	0,2	2,35	-9,4	2,2
2.3. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	5	4	4	-1,0	0,0
3. Економічні показники					
3.1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн	1 706,3	2 250,6	2 361,4	544,3	110,8
3.2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	657,7	725,4	923,0	67,7	197,6
3.3. Прибуток (збиток), тис. грн:					
від операційної діяльності, тис. грн	411,4	840,1	1124,4	428,7	284,3

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
3.4. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	393,7	851,6	1 171,8	457,9	320,2
3.5. Продуктивність праці, тис. грн	341,3	562,7	590,4	221,4	27,7
3.6. Рентабельність продажу, %	23,07	37,84	49,62	14,8	11,8
3.7. Фондовіддача, грн/грн	2,269	2,215	1,599	- 0,05 4	-0,616
4. Фінансові показники					
Коефіцієнт автономності	0,985	0,989	0,992	0,004	0,003
Коефіцієнт маневреності	0,511	0,521	0,53	0,010	0,009
Коефіцієнт фінансової залежності	0,015	0,011	0,008	-0,004	-0,003

З даних табл. 2.1 можна зробити висновки, що динаміка вартості капіталу ТОВ «СК КАТРАН» свідчить про розширення господарської діяльності – якщо в 2018 р. вартість капіталу складала 1703,2 тис. грн., то в 2019 р. вона зросла на 854,5 тис. грн., а в 2020 р. – ще на 1175 тис. грн. і досягла рівня в 3732,7 тис. грн. Такого зростання було досягнуто за рахунок зростання вартості власного капіталу, яка зросла в 2019 р. на 851,6 тис. грн., а в наступному році – ще на 1171,8 тис. грн. Зазначимо, що зростання вартості власного капіталу обумовлена, в першу чергу, зростанням нерозподіленого прибутку, вартість якого зросла в 2019 р. на 851,6 тис. грн., а в 2020 р. порівняно з 2019 р. – на 1171,8 тис. грн. При цьому вартість позикового капіталу незначна – і складає в 2018 р. – 31,1 тис. грн., що на 3,2 тис. грн. вище ніж в 2019 р. Причому уся вартість позикового капіталу - це поточні зобов'язання.

Далі необхідно звернути увагу на ресурси підприємства, В 2018 р. середньорічна вартість основних засобів підприємства склала 752 тис. грн. В подальшому вона мала чітку тенденцію до зростання. В 2019 р. вона зросла на 264,3 тис. грн., а в 2018 р. – ще на 460,2 тис. грн. Це означає, що керівництво підприємства вкладає кошти у зміцнення матеріальної бази підприємства, що логічно обумовлене наданням приміщень в оренду.

Середньорічна вартість оборотних активів підприємства також мала чітку тенденцію до зростання. В 2018 р. їх вартість складала 749,8 тис. грн. В 2019 р. вона зросла на 364,5 тис. грн., а в 2018 р. – ще на 554,6 тис. грн.

Зазначимо, що вартість запасів на підприємстві незначна, що також обумовлене специфікою діяльності. Середньоспискова чисельність персоналу майже незмінна і складає в 2019-2018 рр. 4 особи.

В 2018 р. на підприємстві було отримано чистого доходу від реалізації послуг на суму 1706,3 тис. грн. В 2019 р. цей показник зріс на 544,3 тис. грн. Але в 2018 р. зростання чистого доходу уповільнилося – було отримано виручку в розмірі 2361,4 тис. грн., що на 110,8 тис. грн. вище ніж у 2019 р. при цьому собівартість наданих послуг постійно зростала. Якщо в 2018 р. собівартість склала 657,7 тис. грн., то в 2019 р. вона зросла на 67,7 тис. грн., а в 2018 р. – ще на 197,6 тис. грн.

Слід зазначити, що діяльність підприємства є прибутковою, В 2018 р. було отриманого чистого прибутку на суму 393,7 тис. грн. В 2019 р. цей показник зріс на 457,9 тис. грн., а в 2018 р. – ще на 320,2 тис. грн. В свою чергу це впливає і на показники ефективності діяльності ТОВ «СК КАТРАН». Так, рентабельність продажу в 2018 р. склала 23,07%, а в 2019 р. зросла на 14,8%, в 2018 р. вона вже була на рівні 49,62%. Аналогічно зростала і продуктивність праці – якщо в 2018 р. вона була на рівні 341,3 тис. грн., то в 2019 р. – вже 562,7 тис. грн. на особу, а в 2018 р. зросла ще на 27,7 тис. грн. і склала 590,4 тис. грн. Водночас, доцільно відзначити наявність тенденції до скорочення фондівддачі. Якщо в 2018 р. вона була на рівні 2,269 грн. на кожну гривну основних засобів, то в 2019 р. скоротилася на 0,054 грн., а в 2018 р. – ще на 0,616 грн. і склала 1,599 грн. Це обумовлене зростанням вартості основних засобів.

Фінансові показники свідчать про надзвичайно високий рівень автономності підприємства – на рівні 0,985 в 2018 р. та 0,992 в 2018 р. Це обумовлене високою часткою вартості власного капіталу в структурі капіталу підприємства. Відповідно і обернений показник - фінансової залежності знаходиться на досить низькому рівні та зменшується в динаміці.

Коефіцієнт маневреності показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії. Значення показника

говорить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів. Нормативним вважається значення 0,1 і вище. В нашому випадку даний показник в 2018 р. склав 0,511 і в динаміці мав чітку тенденцію до зростання. Позитивне значення свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

ТОВ «СК КАТРАН» здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, а також складає фінансову, податкову та статистичну звітність та подає її у встановленому порядку органам державного контролю. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня його реєстрації на підставі первинних документів за допомогою рахунків та подвійного запису [76].

Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника відповідно до законодавства та установчих документів. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник, який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

На ТОВ «СК КАТРАН» введено до штату підприємства посаду бухгалтера. Відповідно бухгалтерський облік на підприємстві ведеться бухгалтером, на якого покладено обов'язки:

- вести фінансові, матеріальні, виробничі, господарські розрахунки та баланси, використовуючи для цього інструментальні та комп'ютеризовані обчислювальні засоби та системи;
- обліковувати кошти, фонди, послуги, матеріали, реєструвати затрати на надання послуг;
- узгоджувати рахунки та одиниці обліку, готує початкові та

пробні варіанти розрахунків балансу, вносити записи в бухгалтерські книги про виробничі, управлінські, організаційні, господарські та інші затрати на планові і поточні цілі:

- подавати до розгляду і схвалення проекти записів у розрахунковій документації;
- готувати дані та форми документів для розрахунків з банками;
- вести інвентарні списки, довіреності, накладні, переліки зобов'язань, цінних паперів тощо;
- оформляти платежі за матеріальні, комунальні та інші послуги;
- співпрацювати з митними, фіскальними, казначейськими органами, торговельними, посередницькими організаціями та іншими клієнтами;
- нараховувати заробітну плату, переказувати кошти за виконані роботи, веде інші розрахунки з працівниками, громадянами та юридичними особами за встановленими нормами відповідно до чинного господарського законодавства;
- виконувати окремі службові доручення свого безпосереднього керівника.

Облікова політика підприємства визначена наказом № 1 від 2 січня 2020 року. Цей наказ передбачає дотримання підприємством єдиної методики відображення господарської операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності.

В наказі про облікову політику затверджено перелік первинних документів, які застосовуються підприємством у практичній діяльності й офіційно затверджені відповідними державними органами (у додатку до цього наказу), а також затверджено форми первинних облікових документів (зведених первинних документів), які застосовуються підприємством у практичній діяльності, але не затверджені відповідними державними органами (у додатку до цього наказу). Недоліком наказу є відсутність

додатків до нього, хоча в самому наказі існують посилання на відповідні додатки.

В Наказі також затверджено робочий план рахунків із використанням рахунків першого, другого та третього порядків, визначено основні положення щодо проведення інвентаризації активів та зобов'язань. В Наказі також багато уваги приділяється принципам і методам відображення у бухгалтерському обліку окремих активів і господарських операцій, особливостям виправлення помилок і зміни у фінансових звітах.

Для покращення організації обліку в Наказі про облікову політику доцільно:

- розробити відповідні додатки, на які йде посилання в наказі (навести в додатку робочий план рахунків, графік документообігу, перелік облікових реєстрів, що застосовуються);
- структурувати наказ про облікову політику (окремо створити розділ для управлінського та податкового обліку).

Отже, дослідження постановки обліку на підприємстві свідчить про її відповідність чинному законодавству та особливостям фінансово-господарської діяльності ТОВ «СК КАТРАН».

2.2 Зміст, структура та порядок складання фінансової звітності підприємства відповідно до національних стандартів

Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» визначено, що мале підприємство може самостійно обрати одну із форм організації ведення бухгалтерського обліку, зокрема:

- ввести до штату підприємства посаду бухгалтера або створити бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером;
- бухгалтерський облік і звітність здійснює безпосередньо власник

підприємства або керівник за умови, що звітність такого підприємства не підлягає обов'язковому оприлюдненню;

- скористатися послугами фізичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності;

- укласти договір із аудиторською фірмою.

- З метою забезпечення ведення бухгалтерського обліку згідно з вимогами законодавства підприємство самостійно:

- визначає облікову політику;

- обирає форму бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей своєї діяльності й технології обробки облікових даних, або розробляє власну;

- затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку [94, с.14].

Суб'єкти малого підприємництва у бухгалтерському обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань і фактів фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб незалежно від форми власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, застосовують загальний План рахунків, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291, Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291, а також відповідні зміни і доповнення до них, а також інших документів згідно з чинним законодавством України, вимогами відповідних компетентних органів [94, с.16].

Суб'єкти малого підприємництва мають право вибору системи рахунків бухгалтерського обліку, а саме:

- а) План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій,

затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291:

- використання одночасно рахунків класів 8 «Витрати за елементами» і 9 «Витрати діяльності»;
 - використання тільки рахунків класу 9 «Витрати діяльності»;
 - використання тільки рахунків класу 8 «Витрати за елементами»;
- б) План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджений наказом МФУ від 19.04.2001 № 186.

Спрощений план рахунків відрізняється від повного кількістю рахунків, на яких накопичується та систематизується більш узагальнена інформація про однорідні об'єкти обліку.

З метою забезпечення необхідної деталізації та аналітичності обліково-економічної інформації підприємства можуть вводити до спрощеного Плану рахунків субрахунки, виходячи з призначення рахунків і потреб управління [33, с.127].

Для суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб, які визнано згідно з чинним законодавством суб'єктами малого підприємництва і складають фінансову звітність відповідно до норм П(С)БО 25, наказом Міністерства фінансів України № 186 від 19 квітня 2001 р. затверджено План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, так званий спрощений План рахунків.

Спрощений План рахунків більш укрупнений – кількість синтетичних рахунків у ньому менша, ніж у загальному Плані рахунків. В іншому ж порядок ведення бухобліку з використанням різних Планів рахунків загалом не відрізняється. За потреби деталізації та аналітичності обліково-економічної інформації до синтетичних рахунків спрощеного Плану рахунків підприємством вводять субрахунки, виходячи з потреб управління підприємством (таблиці. 2.2).

Таблиця 2.2 - Погодження рахунків загального і спрощеного Плану рахунків

Спрощений План рахунків		Загальний План рахунків	
код рахунку	назва рахунку	назва рахунку	
1	2	3	
10	Основні засоби	10	Основні засоби
		11	Інші необоротні матеріальні активи
		12	Нематеріальні активи
13	Знос необоротних активів	13	Знос (амортизація) необоротних активів
14	Довгострокові фінансові інвестиції	14	Довгострокові фінансові інвестиції
15	Капітальні інвестиції	15	Капітальні інвестиції
16	Довгострокова дебіторська заборгованість	16	Довгострокова дебіторська заборгованість
18	Інші необоротні активи	18	Інші необоротні активи
20	Виробничі запаси	20	Виробничі запаси
		22	Малоцінні та швидкозношувальні Предмети
21	Поточні біологічні активи	21	Поточні біологічні активи
23	Виробництво	23	Виробництво
26	Готова продукція	26	Готова продукція
		27	Продукція сільськогосподарського виробництва
		28	Товари
30	Каса	30	Каса
31	Рахунки в банках	31	Рахунки в банках
35	Поточні фінансові інвестиції	35	Поточні фінансові інвестиції
37	Розрахунки з різними дебіторами	34	Короткострокові векселі одержані
		36	Розрахунки з покупцями та замовниками
		37	Розрахунки з різними дебіторами
		38	Резерв сумнівних боргів
39	Витрати майбутніх періодів	39	Витрати майбутніх періодів
40	Власний капітал	401	Статутний капітал
		42	Додатковий капітал
		43	Резервний капітал
		46	Неоплачений капітал

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	
44	Нерозподілені прибутки(непокриті збитки)	44	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)
47	Забезпечення майбутніх витрат і платежів	47	Забезпечення майбутніх витрат і платежів
48	Цільове фінансування і цільові надходження	48	Цільове фінансування і цільові надходження
55	Інші довгострокові зобов'язання	50	Довгострокові позики
		51	Довгострокові векселі видані
		52	Довгострокові зобов'язання за облігаціями
		53	Довгострокові зобов'язання з оренди
		55	Інші довгострокові зобов'язання
64	Розрахунки за податками та платежами	64	Розрахунки за податками та платежами
		65	Розрахунки за ЄСВ
66	Розрахунки з оплати праці	66	Розрахунки з оплати праці
68	Розрахунки з іншими операціями	60	Короткострокові позики
		61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями
		62	Короткострокові векселі видані
		63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками
		67	Розрахунки з учасниками
		68	Розрахунки з іншими операціями
69	Доходи майбутніх періодів	69	Доходи майбутніх періодів
70	Доходи від реалізації	70	Доходи від реалізації
		71	Інший операційний дохід
		72	Дохід від участі в капіталі
		73	Інші фінансові доходи
74	Інші доходи	74	Інші доходи
79	Фінансові результати	79	Фінансові результати
90	Собівартість реалізації	90	Собівартість реалізації
91	Загальновиробничі витрати	91	Загальновиробничі витрати
96	Інші витрати	96	Інші витрати

Відповідно до Методичних рекомендацій № 422 малі підприємства можуть здійснювати узагальнення інформації про господарські операції у двох формах бухгалтерського обліку: простій і спрощеній.

Спрощену форму бухгалтерського обліку згідно з методичними рекомендаціями № 422 «Про затвердження Методичних рекомендацій по

застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами» [94, с.21] застосовують малі підприємства у разі, якщо не виконуються умови для застосування простої форми бухгалтерського обліку або на власний вибір суб'єкта господарювання (таблицю 2.3).

Таблиця 2.3 - Облікові реєстри спрощеної форми обліку

Відомість	Найменування, призначення реєстрів, рахунки, які проводять у цих реєстрах
Відомість 1М	Розділ 1. Облік готівки і грошових документів (30)
	Розділ 2, (зворотна сторона). Облік грошових коштів та їх еквівалентів (31)
Відомість 2М	Облік запасів (20, 21, 26)
Відомість 3М	Розділ 1. Облік розрахунків з дебіторами і кредиторами, за податками й платежами, довгострокових зобов'язань і доходів майбутніх періодів (37, 55, 64, 68, 69)
	Розділ 2. (зворотна сторона) Облік розрахунків з оплати праці (66)
Відомість 4М	Розділ 1. Облік необоротних активів та амортизації (зносу) (10,13)
	Розділ 2. (зворотна сторона) Облік капітальних і фінансових інвестицій та інших необоротних активів (14, 15, 16, 18, 35)
Відомість 5М	Розділ 1. Облік витрат
	Розділ II. Облік витрат на виробництво (23)
	Розділ III. Облік доходів і фінансових результатів (44, 70,79)
	Розділ IV. Облік власного капіталу, витрат майбутніх періодів, забезпечень майбутніх витрат і платежів (39, 40, 47)
Оборотно-сальдова відомість	Реєстрів немає (всі рахунки)

Ведення облікових реєстрів та контирування документів первинного обліку здійснюються із застосуванням коду класу рахунків й коду синтетичного рахунку.

На практичне застосування зазначених Методичних рекомендацій в першу чергу впливатиме обрана система оподаткування, систематизація та узагальнення підходів до організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Правильне заповнення розділу 1 «Необоротні активи активу балансу суб'єкта малого підприємництва», вказане в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 - Алгоритм складання розділу 1 «Необоротні активи активу балансу суб'єкта малого підприємництва»

Назва рядка	Код рядка	Пояснення щодо заповнення
Основні засоби:	1010	У статті 1010 наводиться вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу, довірчого управління об'єктів і орендованих цілісних державних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів, а також вартість інших необоротних матеріальних активів, державні (казенні) та комунальні підприємства відображають вартість майна, отриманого на праві господарського відання чи праві оперативного управління, та об'єктів інвестиційної нерухомості. У цій статті також наводиться вартість нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів та незавершені капітальні інвестиції. Показник статті 1010 розраховується як різниця між первісною вартістю вказаних необоротних активів і сумою їх зносу на дату балансу, тобто: ст. 1011 - ст. 1012.
первісна вартість	1011	У статті 1011 наводиться окремо первісна вартість основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів: сальдо Дт 10 (крім субрахунку 10 у частині інвестиційної нерухомості, що обліковується за справедливою вартістю), 15, 16 (крім субрахунку 16 у частині довгострокових біологічних активів, що обліковуються за справедливою вартістю)
Знос	1012	У статті 1012 наводиться нарахована в установленому порядку сума зносу основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів: сальдо Кт 13. Дані в рядку 1012 вказуються в дужках.
Інші необоротні активи	1090	У статті 1090 наводяться суми інших необоротних активів, у тому числі довгострокові фінансові інвестиції. Інші необоротні активи відображаються за первісною вартістю (історичною собівартістю): сальдо Дт 14, 18; Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу, або протягом операційного циклу внаслідок обмежень, потрібно відображати у складі інших необоротних активів, тобто у статті 1090, а не у статті 1165
Усього за розділом I	1095	У статті 1095 відображається загальна сума за розділом I, яка розраховується за формулою: ст. 1010 + ст. 1090.

На підставі алгоритму, який наведено в таблиці 2.4 заповнюється розділ «Необоротні активи» активу Балансу ТОВ «СК КАТРАН». Водночас на підприємстві присутні інші необоротні активи. Облік основних засобів і нематеріальних активів та нарахування амортизації здійснюються відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [72] та

8 «Нематеріальні активи» [73].

Важливим елементом для аналізу фінансової звітності є розуміння кількості оборотних активів. Оцінюючи ліквідність підприємства, проаналізуємо достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань, а також платоспроможність. Розрахунок цих показників наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 - Алгоритм складання розділу 2 «Оборотні активи» активу Баланс суб'єкта малого підприємництва

Назва рядка	Код рядка	Пояснення щодо заповнення
1	2	3
Запаси	1100	У статті 1100 відображається вартість запасів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектувальних виробів, запасних частин, тари (крім інвентарної), будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для використання в ході нормального операційного циклу. У цій статті також наводяться витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), валова заборгованість замовників за будівельними контрактами, поточні біологічні активи, готова продукція, сільськогосподарська продукція: сальдо Дт 20, 21, 23, 26
Поточна дебіторська заборгованість	1155	У статті 1155 відображається фактична заборгованість покупців або замовників за реалізовані їм продукцію, товари, роботи або послуги, включаючи забезпечену векселями, інших дебіторів, а також відображається заборгованість засновників з формування статутного капіталу, визнана дебіторська заборгованість казначейських, фінансових і податкових органів, державних цільових фондів, зокрема за розрахунками з тимчасової непрацездатності: сальдо Дт 37, 64 (крім податкового кредиту та податкових зобов'язань), 66, 68; Заборгованість працівників перед підприємством за операціями з оплати праці наводиться у статті 1155, а не у статті 1630 «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці».
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	У статті 1165 відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути вільно використані для поточних операцій, а також грошові кошти в дорозі, електронні гроші, еквіваленти грошей. У цій статті наводяться кошти в національній або іноземних валютах: сальдо Дт 30 (в частині грошових коштів), 31; Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу, або протягом операційного циклу внаслідок

Продовження таблиці 2.5

1	2	3
Назва рядка	Код рядка	Пояснення щодо заповнення обмежень, виключаються зі складу оборотних активів та відображаються як необоротні активи у статті 1090.
Інші оборотні активи	1190	У статті 1190 наводяться суми оборотних активів, які не включені до згаданих вище статей розділу «Оборотні активи» (тобто не включені до статей 1100, 1155, 1165), зокрема, поточні фінансові інвестиції: сальдо Дт 30 (в частині грошових документів), 35, 64 (в частині податкових зобов'язань та податкового кредиту);
Усього за розділом II	1195	У статті 1195 відображається загальна сума за розділом II, яка розраховується за формулою: ст. 1100 + ст. 1155 + ст. 1165 + ст. 1190.
Баланс	3100	У статті 1300 відображається загальний підсумок активу балансу: ст. 1095 + ст. 1195.

На ТОВ «СК КАТРАН» запаси займають дуже незначну частку, тому їх склад не розшифровується. Не заповнюється і строчка «Інша поточна дебіторська заборгованість», але заповнюється строчка «Витрати майбутніх років» (на початок 2020 р. вони склали 1,5 тис. грн.), а на кінець дорівнювали 0.

Алгоритм складання розділу «Власний капітал» пасиву Балансу представлено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 - Алгоритм складання розділу I «Власний капітал» пасиву Балансу суб'єкта малого підприємництва

Назва розділу	Код рядка	Пояснення щодо заповнення
1	2	3
Капітал	1400	У статті 1400 наводиться сума фактично внесеного засновниками (власниками) статутного капіталу підприємства. Також відображається вартість безоплатно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб необоротних активів та інші види додаткового капіталу. У цій статті також наводяться сума пайового капіталу (пайових внесків) членів споживчого товариства, спілок та інших організацій, внески засновників підприємства понад статутний капітал, сума резервного капіталу: сальдо Кт 40

Продовження таблиці 2.6

1	2	3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	У статті 1420 відображається сума нерозподіленого прибутку або непокритого збитку: сальдо 44 (в частині нерозподіленого прибутку або непокритого збитку); У статті 1420 сума непокритого збитку наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.
Усього за розділом I	1495	У статті 1495 відображається загальна сума за розділом I, яка розраховується за формулою: ст. 1400 + ст. 1420 (- ст. 1420).

Алгоритм складання розділів «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення» та «Поточні зобов'язання» пасиву Балансу представлено в таблиці. 2.7.

Таблиця 2.7 - Алгоритм складання розділу 2 «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення» та 3 «Поточні зобов'язання» пасиву Балансу суб'єкта мікропідприємництва.

Назва розділу	Код рядка	Пояснення щодо заповнення
1	2	3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	У статті 1595 наводиться сума заборгованості підприємства банкам за отримані від них кредити, яка не є поточним зобов'язанням, сума довгострокової заборгованості підприємства за зобов'язаннями щодо залучення позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки, та за іншими довгостроковими зобов'язаннями. У цьому розділі відображається сума залишку коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з бюджету та з інших джерел, у тому числі коштів, вивільнених від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток підприємств, а також суми забезпечення для відшкодування наступних витрат і платежів (на виплату відпусток працівникам, виконання гарантійних зобов'язань тощо): сальдо Кт47, 48, 55
III. Поточні зобов'язання		
Короткострокові кредити банків	1600	У статті 1600 відображається сума поточних зобов'язань підприємства перед банками щодо отриманих від них короткострокових позик. Зобов'язання за кредитами банків наводяться у балансі з урахуванням належної до сплати на кінець звітної періоду суми процентів за їх користування. У цій статті також наводяться суми зобов'язань, які утворилися як довгострокові, але з дати балансу підлягають погашенню протягом дванадцяти місяців: сальдо Кт 31, 68.

Продовження таблиці 2.7

1	2	3
IV. Поточна кредиторська заборгованість за:		
товари, роботи, послуги	1615	У статті 1615 відображається сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги, включаючи заборгованість, забезпечену вексями. У цій статті також відображається заборгованість постачальникам за невідфактуровані поставки і розрахунки з надлишку товарно- матеріальних цінностей, який встановлено при їх прийманні: сальдо Кт 68
розрахунками з бюджетом	1620	У статті 1620 відображається заборгованість підприємства за всіма видами платежів до бюджету, включаючи суму податку з працівників підприємства: сальдо Кт 64
розрахунками зі страхування	1625	У статті 1625 відображається сума заборгованості з відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуального страхування його працівників: сальдо Кт 64 в частині розрахунків зі страхування
з оплати праці	1630	У статті 1630 відображається заборгованість за нарахованою, але ще не сплаченою сумою оплати праці, а також за депонованою заробітною платою: сальдо Кт 66.
Інші поточні зобов'язанн я	1690	У статті 1690 відображаються суми зобов'язань, які не включені до наведених вище статей розділу «Поточні зобов'язання» (тобто не включені до статей 1600, 1615, 1620, 1625, 1630), зокрема заборгованість за одержаними авансами, заборгованість засновникам у зв'язку з розподілом прибутку, заборгованість пов'язаним сторонам, сума валової заборгованості замовникам за будівельними контрактами: сальдо Кт 37, 64 (в частині податкового кредиту та податкових зобов'язань), 68
Усього за розділом III	1695	У статті 1695 відображається загальна сума за розділом III, яка розраховується так: ст. 1600 + ст. 1615 + ст. 1620 + ст. 1625 + ст. 1630 + ст. 1690.
Баланс	1900	У статті 1900 відображається загальний підсумок пасиву балансу: ст. 1495 + ст. 1595 + ст. 1695.

На ТОВ «СК КАТРАН» не заповнюється розділ «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення», а також рядок, в якому міститься інформація щодо короткострокових кредитів банків. Також на підприємстві відсутні доходи майбутніх періодів та інші поточні зобов'язання.

Алгоритм складання Звіту про фінансові результати представлений в таблиці 2.8. В якому можна ознайомитись детально з чистим доходом від

реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та взагалі сукупний дохід від підприємницької діяльності. Через аналіз звіту, зазначеного у Додатку А, можна аналізувати і сукупні витрати.

2.3 Удосконалення фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва відповідно до сучасних вимог

Впровадження ефективних управлінських рішень керівниками або власниками малих підприємств змушує здійснювати систематичний аналіз фінансово-господарської діяльності та приймати ефективні рішення з метою забезпечення стабільних показників діяльності та можливості конкуренції з великими і середніми підприємствами.

Інформацію про виробничу діяльність та фінансове становище підприємства керівник або власник малого підприємства отримує з даних бухгалтерського обліку, яка є звітом про минулі події та фіксацію здійснених господарських фактів на підприємстві. Інформація для планування та прогнозування діяльності підприємства на найближчу перспективу формується в системі управлінського обліку, яка є основою для формування інформаційного забезпечення всієї системи управління малим підприємством.

Аналіз літературних джерел з питань організації та особливостей функціонування управлінського обліку в цілому та суб'єктів малого підприємства зокрема дозволяє відокремити різні підходи до його значення та ролі в діяльності суб'єктів господарювання.

Організація бухгалтерського обліку на малому підприємстві повинна забезпечувати виконання інформаційної, контрольної та аналітичної функцій, однак має враховувати його масштаби, рівень інформаційної спроможності

системи управління та ресурсні можливості. Разом з тим, скорочення і спрощення обліку на малому підприємстві можливе до певної межі, оскільки не повинно впливати на якість і корисність фінансової інформації та задоволення інформаційних потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Тут слід зазначити, що відмінності окремих груп зовнішніх користувачів у фінансовій інформації вимагає більш детального дослідження та виокремлення найбільш важливих фінансових показників із спрощених форм фінансової звітності, на основі яких здійснюються вибір та обґрунтування управлінських рішень, у тому числі й на ТОВ «СК КАТРАН». Таке виокремлення представлено в табл. 2.8.

Звернемо увагу на тому факті, що суб'єкти малого підприємництва (якщо вони не акціонерні товариства) не зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність на власній веб-сторінці. При цьому показники фінансової звітності не є конфіденційною інформацією та не становлять комерційної таємниці, тому суб'єкти малого підприємництва повинні надавати копії фінансової звітності на вимогу юридичних чи фізичних осіб.

Сучасна фінансова звітність вже не є джерелом оперативної, а значить найбільш достовірної і необхідної інформації. Різним категорія користувачів необхідна різна за своїм змістом інформація. Тому, для кожної категорії інформацію доцільно подавати у певному, доступному для сприйняття, вигляді, оскільки не всі користувачі мають спеціальну освіту і можуть розуміти порядок формування показників, джерела їх походження чи механізм розрахунку.

Окремо варто виділити і можливість впливу власників чи керівництва суб'єкта господарювання на формування показників фінансової звітності, тому важливою стає і вимога незалежності обліковців, які формують звіти, від впливу зовнішніх чи внутрішніх факторів. Достовірність інформації забезпечується тим, що в бухгалтерському обліку всі записи здійснюються на підставі належно оформлених документів.

Таблиця 2.8 - Фінансові показники, які мають вплив на управлінські рішення в розрізі суб'єктів фінансової інформації

Користувачі фінансової інформації	Основні інформаційні потреби у фінансовій інформації	Основні фінансові показники, які мають вплив на прийняття управлінських рішень
1	2	3
Власники та управлінський персонал	Щодо поточної діяльності: Поточна інформація про надходження грошових коштів Оперативна інформація про витрати діяльності Аналіз відхилень в організації виробничого процесу Аналіз поточної діяльності	Доходи і витрати Дебіторська і кредиторська заборгованість Рух грошових коштів
	Для досягнення стратегічної мети діяльності: Встановлення винагороди та виплати дивідендів Моніторинг результатів діяльності Оцінка капітальних витрат Бюджетування Планування кредитної та податкової політики підприємства Визначення потреби у фінансових ресурсах Підтвердження понесених витрат Оцінка ефективності прийнятих управлінських рішень	Показники ліквідності і платоспроможності Показники фінансової стійкості Напрями отримання доходів і понесення витрат Співвідношення доходів і витрат Показники рентабельності
Постачальники і покупці	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої договірні зобов'язання Оцінка перспектив ділових відносин у майбутньому	Рівень доходів і витрат Рух грошових коштів Напрями (джерела) отримання фінансових ресурсів Показники фінансового стану, ліквідності та платоспроможності Показники рентабельності
Кредитори	Оцінка обґрунтування доцільності надання або подовження кредиту Визначення схеми повернення кредиту Встановлення розміру відсотків залежно від кредитного ризику Оцінка можливості підприємства генерувати грошові ресурси Аналіз джерел отримання грошових коштів для своєчасного погашення кредиту і відсотків Аналіз напрямів отримання доходів	Рівень доходів і витрат Рух грошових коштів Напрями (джерела) отримання фінансових ресурсів Показники фінансового стану, ліквідності та платоспроможності Показник рентабельності

Продовження таблиці 2.8

1	2	3
Інвестори	Оцінка доцільності вкладення грошей вцінні папери підприємства Можливість отримання доходу на інвестований капітал та зростання вартості бізнесу Аналіз показників дохідності на вкладений капітал та рентабельності інвестицій Оцінка ризику підприємницької діяльності	Рівень доходів і витрат Рух грошових коштів Напрями (джерела) отримання фінансових ресурсів Показники фінансового стану, ліквідності та платоспроможності Показники рентабельності Показники інвестиційної привабливості, ризику діяльності
Податкові органи	Інформація про доходи і витрати (для контролю за правильністю їх розрахунку) Інформація про суму валового прибутку Інформація про суми нарахованих податків та інших обов'язкових платежів	Сума доходів і витрат Сума валового і чистого прибутку Суми нарахованих і сплачених податків і зборів
Преса та населення регіону, місцеві органи влади	Інформація про поточний фінансовий стан Інформація про зміни в довго- та короткостроковій перспективі, тенденції розвитку, розширення діяльності	Показники фінансового стану Показники доходу і прибутку за звітний період Аналітична інформація про мету діяльності на майбутнє

З даних табл. 2.8 можна зробити висновок про те, що фінансова звітність, яку складає ТОВ «СК КАТРАН» не дозволяє забезпечити власників та менеджерів, а також інші категорії користувачів повноцінною інформацією, яка необхідна для управління.

На думку В. Ластовецького [47] управлінського обліку немає, є тільки управлінська звітність, в основі якої лежать дані виробничого і комерційного обліку, використовуючи ті ж первинні документи і інформацію, що і бухгалтерський облік. Л. Нападовська [61, с.27] дотримується думки, що управлінський облік - це окрема дисципліна, яка включає підсистему управління затратами. Академік М. Чумаченко [84, с.4] вважає основою управлінського обліку систему контролю за витратами підприємства і відзначає, що за своїм змістом управлінський облік схожий на систему управління собівартістю. На думку В. Моссаковського [36, с.25] функції

управлінського обліку набагато ширші за функції бухгалтерського обліку, оскільки включають планування і аналіз.

Таким чином, можна відзначити, що серед вчених немає єдиної думки щодо місця та ролі управлінського обліку в системі управління діяльністю підприємства, однак його важливість та необхідність впровадження з метою покращення ефективності функціонування підприємства не викликає сумніву у науковців.

Розглянемо більш детально організацію управлінського обліку та склад управлінської звітності на підприємствах малого бізнесу з огляду на особливості системи управління та обмежені обсяги облікової інформації в рамках спрощеної форми організації бухгалтерського обліку.

Дослідження значення та ролі обліково-аналітичного забезпечення управління на підприємствах малого бізнесу визначило важливість своєчасного забезпечення системи управління якісною та достовірною інформацією. Формування достатнього обсягу інформації для управлінського апарату та його представлення внутрішнім користувачам в необхідній для сприйняття формі повинно відбуватися в рамках управлінського обліку, однак базуватися на загальній єдиній інформаційній базі, яка формується в рамках бухгалтерського обліку з подальшим її використанням для отримання аналітичної інформації та прийняття управлінських рішень.

Відмінності в формах представлення інформації, що формується в рамках управлінського обліку дозволяють виокремити різний склад управлінської звітності, яка повинна максимально забезпечувати інформаційні потреби управлінського апарату. Управлінська звітність є завершальним етапом процесу управлінського обліку та «спрямована на забезпечення внутрішніх користувачів якісною обліковою інформацією, необхідною для прийняття обґрунтованих рішень» [42, с.18]. Своєчасно та в повному обсязі складена та представлена керівництву управлінська звітність дозволяє забезпечити вирішення великого кола завдань та прийняття виробничих, господарських та фінансових рішень в рамках системи

управління.

На формування управлінського обліку та склад управлінської звітності ТОВ «СК КАТРАН» впливає ряд внутрішніх факторів, основними з яких є:

- структура системи управління;
- форма організації бухгалтерського обліку;
- потреби внутрішніх користувачів в інформаційному забезпеченні та складність інформаційних потоків;
- політика підприємства щодо управління витратами.

Розглянемо вплив відокремлених факторів більш детально з огляду на особливості організації управлінського обліку на ТОВ «СК КАТРАН».

Структура системи управління залежить від розміру малого підприємства. Керівний персонал ТОВ «СК КАТРАН» невеликий, а отже потребує облікової та аналітичної інформації в різних обсягах для системи управлінського обліку та складання форм управлінської звітності, однак їх об'єднує загальна мета системи управлінського обліку - отримання своєчасної та повної аналітичної інформації для всіх рівнів системи управління з метою ефективного функціонування підприємства в ринкових конкурентних умовах господарювання.

Невеликі розміри підприємства та спрощена система управління потребують організації спрощеної системи управлінського обліку і звітності, а зростання та розширення підприємства вимагають створення додаткових елементів системи управлінського обліку, розширення інформаційної бази та завдань системи управлінського обліку та звітності.

Отже, незалежно від розміру ТОВ «СК КАТРАН» управлінський облік має бути впроваджено, але він повинен:

- 1) носити інтегрований характер: поєднувати елементи оперативного та стратегічного характеру;
- 2) формуватися в рамках бухгалтерського обліку з метою більш детального розкриття інформації для користувачів;
- 3) функції управлінського обліку повинен виконувати не окремий

підрозділ, а їх виконання має бути розподілено між окремими виконавцями, що будуть створювати прості звітні форми для керівництва підприємства.

На організацію управлінського обліку на ТОВ «СК КАТРАН» суттєво впливає форма організації бухгалтерського обліку і склад фінансової звітності. Для ТОВ «СК КАТРАН» передбачено спрощений механізм обліку господарських операцій, спрощені форми облікових реєстрів і фінансової звітності. В облікових реєстрах узагальнюється інформація в більш згрупованому вигляді з метою її перенесення до спрощених форм фінансової звітності. Однак, для цілей управління необхідна інформація в більш деталізованому вигляді, ніж вона представлена в системі бухгалтерського обліку, що потребує її деталізації, відповідного перегрупування та надання управлінському персоналу у вигляді управлінської звітності, зв'язок можна попачити в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 - Взаємозв'язок облікових реєстрів та видів управлінської звітності в умовах спрощеної форми бухгалтерського обліку ТОВ «СК КАТРАН»

Форми облікових реєстрів	Види управлінської звітності
Відомість 1-м обліку готівки і грошових документів	Звіт про рух грошових коштів
Відомість 2-м обліку запасів	Звіт про наявність та рух запасів (за видами запасів) та потреба в
Відомість 3-м обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами, за податками й платежами, довгострокових зобов'язань і доходів майбутніх періодів	Звіт про нарахування та сплату кредиторської та дебіторської заборгованості (за видами заборгованості)
Відомість 4-м обліку необоротних активів та амортизації (знос), капітальних і фінансових інвестицій та інших необоротних активів	Звіт про наявність та рух основних засобів та інших необоротних активів та рівень їх придатності
Відомість 5-м обліку витрат, доходів і фінансових результатів, власного капіталу, витрат майбутніх періодів, забезпечення майбутніх витрат і платежів	Звіт про продаж (за видами доходів) Звіт про витрати (за видами витрат)

Формування системи управлінського обліку на підприємствах, що мають право застосовувати спрощений облік доходів і витрат (п. 9. П(С)БО

25) повинно здійснюватися в умовах відсутності плану рахунків, формування облікової інформації в спрощених облікових регістрах та спрощених формах річної фінансової звітності, що зумовлює наявність обмеженого обсягу інформації в системі обліково-аналітичного забезпечення для можливості своєчасного та якісного проведення контролю та аналізу фінансово-господарського стану діяльності та негативно впливає на планування та прогнозування діяльності підприємства в цілому.

Впровадження громіздкої окремої структури для реалізації функцій управлінського обліку на ТОВ «СК КАТРАН» буде суперечити принципу співвідношення «витрати - вигоди», коли витрати на впровадження такої системи будуть перевищувати ефект отриманий від її функціонування. А тому головними принципами побудови системи управлінського обліку ТОВ «СК КАТРАН» мають стати простота, доступність і зрозумілість:

- простота системи управлінського обліку і звітності забезпечується
- створенням прямих зв'язків в обміні інформацією між ланками системи управління, що дозволяє швидко та якісно отримувати необхідну інформацію для формування управлінських звітів та надання її користувачам;
- доступність системи розуміється як можливість формування та використання системи управлінського обліку працівниками різного рівня управління з їх кваліфікаційним рівнем освіти (бухгалтера, економіста, менеджера, начальника відділу та ін.);

Дотримання визначених принципів дозволяє побудувати просту систему інформаційних зв'язків між окремими підрозділами управлінського апарату та структурними підрозділами з огляду на спрощену систему управління, обмежений склад управлінського персоналу на специфіку управлінської звітності в рамках спрощеної форми бухгалтерського обліку. Структура руху та впливу інформації на систему управлінського обліку суб'єкта мікропідприємства ТОВ «СК КАТРАН» враховуючи зведений звіт зображено на Рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 - Структура руху інформації в системі управлінського обліку ТОВ «СК КАТРАН» за видами господарських процесів.

Отже, для удосконалення складання фінансової звітності ТОВ «СК КАТРАН» рекомендується передати ведення бухгалтерського обліку на підприємстві в аутсорсинг. На національному рівні доцільно ввести зміни щодо визначення основних статей показників фінансової звітності, які слід обов'язково відображувати в Балансі та Звіті про фінансові результати суб'єктів малого підприємництва. Це можна зробити шляхом передбачення в Положенні бухгалтерського обліку 25 «Спрощений звіт суб'єкта малого підприємництва» можливість доповнення показників фінансової діяльності малого підприємства через вписування за окремими рядками суттєвої інформації.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТОВ «СК КАТРАН»

3.1 Аналіз основних показників фінансової звітності підприємства

Теорія прийняття рішень містить математичний системний аналіз, імітаційне моделювання, евристичні методи обґрунтування рішень, порядок процедури прийняття рішень, методи експертних оцінок, програми управління за цілями або результатами.

Шигун М.М та Бутинець Ф.Ф. пропонують багатоаспектний підхід до прийняття управлінських рішень:

- «централізований» (якомога більша кількість рішень приймаються керівними ланками управління);
- «децентралізований» (несе більшу відповідальність і повноваження у прийнятті рішень управління з нижчих рівнів управління);
- «індивідуальний» (прийняття рішень лише керівником), груповий (співпраця керівника з підлеглими);
- «демократичний» (рішення приймаються на користь більшості);
- дорадчий (залучення значної кількості людей у прийняття рішень і пошук компромісу між усіма думками);
- система участі (керівник консультується з підлеглими, проте рішення приймає сам).

З метою встановлення рівня залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування; оптимальності структури балансу, відповідності стану активів та пасивів підприємства та завданням його фінансово-господарської діяльності здійснюється оцінка фінансового стану підприємства, яка

передбачає проведення аналізу фінансової стійкості.

За результатами проведеної оцінки фінансової стійкості приймаються рішення стосовно оптимізації структури балансу.

Першочерговим завданням аналізу фінансової стійкості є оцінка величини і структури активів та пасивів.

Узагальнюючим показником фінансової незалежності є надлишок або нестача джерел фінансування для формування запасів, який визначають як різницю між величиною джерел покриття та величиною запасів.

Аналіз показників фінансової звітності ТОВ «СК КАТРАН» доцільно розпочати з аналізу майнового стану.

Н.М. Суліма зазначає, що фінансово-майновий стан підприємства – це система економічних відносин, яка пов'язана з наявністю і рухом коштів, утворенням фінансових ресурсів, сукупністю матеріальних і нематеріальних цінностей та боргових прав для повного фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності і розвитку підприємства [90, с. 102].

Таблиця 3.1 - Динаміка активів ТОВ «СК КАТРАН» за 2018-2020 рр.

Види активів	2018		2019		2020		Відхилення 2019 р. від 2018 р.		Відхилення 2020 р. від 2019 р.	
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Необоротні активи	820,1	48,1	1212,3	47,4	1740,5	46,6	392,2	47,8	528,2	43,6
Оборотні активи	883,1	51,9	1345,4	52,6	1992,2	53,4	462,3	52,4	646,8	48,1
Валюта балансу	1703,2	100,0	2557,7	100,0	3732,7	100,0	854,5	50,2	1175	45,9

З даних табл. 3.1 можна зробити висновок про те, що підприємство активно розвивається. Про це свідчить зростання вартості активів. В 2019 р. вона зросла на 50,2% або 854,5 тис. грн. Такого зростання було досягнуто за рахунок зростання вартості необоротних активів на 392,2 тис. грн. та

оборотних активів на 462,3 тис. грн. В 2020 р. порівняно з 2019 р. вартість активів зросла на 1175 тис. грн. (+45,9%) а рахунок зростання необоротних активів на 528,2 тис. грн. та оборотних активів на 646,8 тис. грн.

Слід також звернути увагу на те, що в 2018 р. в структурі активів незначно переважали оборотні активи. В подальшому частка необоротних активів почала скорочуватися – з 48,1% в 2018 р. до 46,6% в 2019 р. Відповідно частка оборотних активів в структурі активів зростала. Це свідчить про те, що структура активів в динаміці покращується і стає все більш мобільною, що є позитивним моментом.

Далі аналогічний аналіз слід провести щодо пасивів. В табл. 3.2 представлено аналіз пасивів ТОВ «СК КАТРАН» за 2018-2020 рр.

Таблиця 3.2 - Динаміка пасивів ТОВ «СК КАТРАН» за 2018-2020 рр.

Види активів	2018		2019		2020		Відхиленн я 2019 р. від 2018 р.		Відхиленн я 2020 р. від 2019 р.	
	тис. грн.	% до під- сумку	тис. грн.	% до під- сумку	тис. грн.	% до під- сумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Власний капітал	1678,2	98,5	2529,8	98,9	3701,6	99,2	851,6	50,7	1171,8	46,3
Поточні зобов'язання	25	1,5	27,9	1,1	31,1	0,8	2,9	11,6	3,2	11,5
Валюта балансу	1703,2	100,0	2557,7	100,0	3732,7	100,0	854,5	50,2	1175	45,9

З даних табл. 3.2 можна зробити висновок про те, що вартість пасивів зростає як в 2019 р. на 584,5 тис. грн. порівняно з 2018 р. та на 1175 тис. грн. в 2020 р. порівняно з 2019 р. за рахунок зростання власного капіталу.

На підприємстві відсутні довгострокові зобов'язання, а вартість поточних зобов'язань є незначною – в структурі пасивів вони складають 1,47% в 2018 р. і ця частка скорочується до 0,83% в 2020 р. При цьому частка власного капіталу складає в 2020 р. – 99,17%. Вартість власного капіталу зросла на 851,6 тис. грн. в 2017 р. та на 1171,8 тис. грн. в 2020 р. З даних

Балансів за 2018-2020 рр., видно, що основну частку власного капіталу складає нерозподілений прибуток, вартість якого в динаміці активно зростає.

В табл. 3.2 представлено аналіз майнового стану ТОВ «СК КАТРАН» за 2018-2020 рр.

З даних табл. 3.2 можна зробити висновок про те, що середньорічна вартість основних засобів має чітку тенденцію до зростання, що свідчить про покращення матеріального стану підприємства. Водночас слід звернути увагу на те, що фондівдача має тенденцію до скорочення. Це обумовлене саме зростанням середньорічної вартості основних засобів. При цьому зворотній показник – фондоозброєність зростає.

На наступному етапі проаналізовано доходи та витрати підприємства. Вони наведені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 - Динаміка доходів та витрат ТОВ «СК КАТРАН» за 2018-2020 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2019 р. від 2018 р.		Відхилення 2020 р. від 2019 р.	
	2018	2019	2020	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1706,3	2250,6	2361,4	544,3	31,9	110,8	4,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	657,7	725,4	923	67,7	10,3	197,6	27,2
Валовий прибуток/збиток	1048,6	1525,2	1438,4	476,6	45,5	-86,8	-5,7
Інші операційні витрати	637,2	685,1	314	47,9	7,5	-371,1	-54,2
Фінансовий результат від операційної діяльності	411,4	840,1	1124,4	428,7	104,2	284,3	33,8
Інші доходи	2	12,5	53,4	10,5	525,0	40,9	327,2
Інші витрати	19,7	1	6	-18,7	-94,9	5	500,0
Чистий прибуток/збиток	393,7	851,6	1171,8	457,9	116,3	320,2	37,6

З даних табл. 3.3 можна зробити висновок про те, що на підприємстві спостерігається тенденція до зростання чистого доходу від реалізації послуг. Зокрема в 2019 р. обсяг чистого доходу зріс на 544,3 тис. грн., порівняно з

2018 р. В 2020 р. цей показник зріс на 110,8 тис. грн. Водночас слід звернути увагу на зменшення темпів зростання чистого доходу (+31,9% в 2019 р. та +4,9% в 2020 р.). при цьому собівартість також мала тенденцію до зростання. В 2019 р. вона збільшилася на 677,7 тис. грн., в 2020 р. – ще на 197,6 тис. грн. При цьому спостерігалася інша ситуація порівняно з темпами зростання чистих доходів – в 2019 р. темп зростання собівартості був нижче від темпу зростання чистого доходу (10,3% проти 50,7%), а в 2020 р. він вже перевищував темп зростання чистого доходу (27,2% проти 4,9%). Це вплинуло на валовий прибуток, обсяги якого в 2019 р. порівняно з 2018 р. зросли на 476,6 тис. грн. або на 45,5%, а в 2020 р. порівняно з 2019 р. скоротилися на 86,8 тис. грн. або 5,7%.

Слід відзначити зростання інших операційних витрат в 2019 р. на 47,9 тис. грн. та їх зменшення в 2020 р. на 371,1%, а також зменшення інших витрат в 2019 р. на 18,7 тис. грн. та їх зростання в 2020 р. на 5 тис. грн. Інші доходи в 2019 р. зросли на 10,5 тис. грн., а в 2020 р. – ще на 40,9 тис. грн.

Проведений аналіз засвідчив, що діяльність підприємства в 2018-2020 рр. є прибутковою. В 2019 р. цей показник зріс на 457,9 тис. грн. (+116,3%), а в 2020 р. - на 320,2 тис. грн. або на 37,6%. Це обумовлене зростанням чистого доходу від реалізації та зменшенням операційних витрат. Далі можна дослідити ліквідність балансу, детально в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Ліквідність балансу підприємства за 2018-2020 рр.

Групи активів	2018	2019	2020	Групи пасивів	2018	2019	2020
A1	288,6	624,4	1264,9	П1	25	27,9	31,1
A2	42,9	50,3	72,7	П2	-	-	-
A3	551,6	670,7	654,6	П3	-	-	-
A4	820,1	1212,3	1740,5	П4	1678,2	2529,8	3701,6
Всього	1703,2	2557,7	3732,7	Всього	1703,2	2557,7	3732,7

Для визначення ліквідності балансу підприємства необхідно зіставити розрахунки за групами активів і зобов'язань. Баланс буде вважатися ліквідним за умови дотримання таких співвідношень між групами активів і

зобов'язань, все це обчислюється за формулою 3.1:

$$A_1 \geq P_1, A_2 \geq P_2, A_3 \geq P_3, A_4 \leq P_4 \quad (3.1)$$

де A_1 – високоліквідні «грошові кошти і поточні фінансові інвестиції»;

A_2 – швидколіквідні–уся дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів;

A_3 – повільноліквідні – запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів;

A_4 – важколіквідні необоротні активи та необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

P_1 – найтерміновіші – поточна кредиторська заборгованість;

P_2 – короткострокові – короткострокові кредити банків;

P_3 – довгострокові – довгострокові зобов'язання і забезпечення;

P_4 – постійні – зобов'язання перед власниками, формування власного капіталу та зобов'язання пов'язані з необоротним активами, утримуваними для продажу та групами вибуття.

З даних табл. 3.4 можна зробити висновок про те, що усі чотири рівності дотримуються, це свідчить про те, що на ТОВ «СК КАТРАН» баланс є ліквідним, і ця ліквідність є абсолютною на протязі 2018-2020 рр.

Це свідчить про достатність у підприємства власних оборотних засобів, що забезпечує його фінансову стійкість. Далі необхідно розрахувати фінансові коефіцієнти ліквідності. Для визначення ліквідності балансу підприємства необхідно зіставити розрахунки за групами активів і зобов'язань. Баланс буде вважатися ліквідним за умови дотримання таких співвідношень між групами активів і зобов'язань, що вказані в формулі 3.1.

Отже, всі приведені дані є взаємопов'язані та надають певну інформацію з фінансової звітності.

3.2 Напрями вдосконалення обліку та підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

Малі підприємства є дуже вразливими до ринкових коливань та змін в економічному, політичному та соціальному житті країни, мають більший ризик банкрутства ніж великі компанії, що зумовлює підвищення значення бухгалтерського обліку в формуванні необхідної інформації для комплексного управління різними ланками підприємства, забезпечення внутрішнього контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності, оцінки інвестиційної привабливості бізнесу та рівня конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також задоволення інформаційних потреб її користувачів.

Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «СК КАТРАН» повинна забезпечувати виконання інформаційної, контрольної та аналітичної функцій, однак має враховувати його масштаби, рівень інформаційної спроможності системи управління та ресурсні можливості (технічні, матеріальні, фінансові та кадрові). Разом з тим, скорочення і спрощення обліку на ТОВ «СК КАТРАН» можливе до певної межі, оскільки не повинно впливати на якість і корисність фінансової інформації та задоволення інформаційних потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів. Такий погляд на організацію бухгалтерського обліку і фінансової звітності потребує розробки окремого підходу до розкриття фінансової інформації в системі бухгалтерського обліку і показниках фінансової звітності для ТОВ «СК КАТРАН».

Протягом останніх 15 років в Україні триває процес реформування системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних вимог, що проявляється в розробці та затвердженні нових нормативних документів та внесенні змін в діюче нормативне поле, в тому числі для малого бізнесу. Однак подальший розвиток бухгалтерського обліку щодо пристосування національної облікової системи до вимог міжнародних стандартів не

враховує особливості економічного розвитку малого бізнесу в Україні (нерозвиненість ринкової інфраструктури, недостатність державної підтримки щодо сектору економіки), фінансові та матеріальні можливості щодо розвитку і розширення діяльності та розкриття фінансової інформації за міжнародними вимогами.

Подальший розвиток, удосконалення національної системи бухгалтерського обліку та вирішення завдання Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні [82] щодо максимального спрощення процедури ведення бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності вимагають цілеспрямованих нормативних дій на основі чітко визначеної стратегії відносно напрямів процесу реформування облікової системи. Реалізація визначеної стратегії та вирішення завдань потребує розробки напрямів удосконалення структури форм фінансової звітності без зниження рівня задоволення інформаційних потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів та формування комплексної методики розкриття інформації в показниках фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва. Для вирішення цих завдань доцільно розробити нові спрощені форми фінансової звітності, які б відображували основні показники фінансового стану та фінансового результату діяльності суб'єктів малого підприємництва (за основу потрібно взяти форми фінансової звітності, що запропоновані в НП(С)БО 1), а іншу інформацію в фінансовій звітності розкривати з урахуванням принципу суттєвості та інших якісних і вартісних характеристик, що збільшує рівень корисності результативної облікової інформації для її користувачів.

Розробка нових форм фінансової звітності та методика розкриття фінансової інформації повинні в повній мірі бути спрямовані на досягнення мети бухгалтерського обліку і фінансової звітності - надання корисної та достовірної інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам для прийняття економічних рішень.

Тому розробка методики розкриття інформації в показниках фінансової

звітності має ґрунтуватися на трьох основних постулатах:

- корисність і достовірність інформації (якісні характеристики);
- вартісне обмеження на розкриття фінансової інформації, тобто співвідношення «витрати і вигоди»;
- урахування інформаційних потреб різних категорій користувачів.

Якісні характеристики фінансової інформації та вартісне обмеження на її розкриття повинні бути збалансовані при розробці структури форм фінансової звітності, оскільки зростання вимог до якості фінансової інформації передбачає збільшення витрат на організацію бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та проведення контрольних процедур. «Вартість є найбільш поширеним обмеженням на інформацію, яка може бути надана у фінансовій звітності. Подання фінансової інформації у звітності пов'язане з витратами, і важливо, щоб ці витрати були виправдані вигодами від подання у звітності такої інформації» [39].

Для вирішення питання співвідношення витрат і вигід від фінансової інформації проведемо більш ґрунтовний аналіз витрат на формування і подання фінансової інформації, їх зв'язку з якісними характеристиками та цільову спрямованість фінансової інформації з огляду її сприйняття і оцінку різними категоріями зовнішніх користувачів. Витрати на фінансову інформацію несуть і управлінський персонал, і зовнішні користувачі, що зумовлює здійснення класифікації в розрізі окремих суб'єктів понесення витрат.

Практично аналогічні витрати несуть також користувачі фінансової інформації, однак цей зв'язок є обернено пропорційним - чим більші витрати несе система управління на обробку і аналіз фінансової інформації з метою покращення її якості і корисності, тим менші матеріальні, фінансові та трудові витрати несуть користувачі (інвестори, кредитори та інші контрагенти) на аналіз, тлумачення та оцінку отриманої інформації та мають можливість приймати більш інформаційно обґрунтовані економічні рішення на основі якісної та корисної фінансової інформації.

Дослідження взаємозв'язку якісних характеристик та витрат на відображення фінансової інформації свідчить про необхідність прийняття самостійного рішення щодо доцільності здійснення додаткових витрат на збільшення окремих якісних характеристик фінансової інформації суб'єкта малого підприємництва та співставлення їх з вигодами від додатково отриманої інформації та її корисності для окремих категорій зовнішніх користувачів. Однак необхідно мати на увазі, що витрати зовнішніх користувачів на аналіз і оцінку отриманої фінансової інформації можуть вплинути на рішення щодо доцільності понесення додаткових витрат та призвести до зниження зацікавленості інвесторів і кредиторів до конкретного суб'єкта малого підприємництва.

Аналіз витрат на формування і аналіз фінансової інформації з позиції користувачів фінансової звітності доводить, що зовнішні користувачі несуть матеріальні, фінансові та трудові витрати на аналіз, оцінку і порівняння наданої фінансової інформації з метою розробки альтернативних рішень та прийняття найбільш інформаційно обґрунтованого рішення щодо співпраці з даним підприємством. Відмінності окремих груп зовнішніх користувачів у фінансовій інформації вимагає більш детального дослідження та відокремлення найбільш важливих фінансових показників із спрощених форм фінансової звітності, на основі яких здійснюються вибір та обґрунтування управлінських рішень.

Більш детальне дослідження інформаційних потреб окремих груп користувачів дає змогу виявити різний вплив фінансових показників на прийняття управлінських рішень та здійснити оцінку показників фінансової звітності за критерієм важливості й корисності інформації з розробкою спеціальної шкали для різних груп користувачів з метою задоволення їх інформаційних потреб. Для цього проведемо групування користувачів фінансової інформації та відокремимо основні групи показників спрощених форм фінансової звітності (необоротні та оборотні активи, власний капітал, зобов'язання, доходи і витрати), які є основним джерелом якісної та корисної

фінансової інформації для її користувачів.

Оцінку важливості та корисності інформації здійснюватимемо за п'ятибальною шкалою за такими критеріями:

- 1) фінансова інформація не має значення для даної групи користувачів;
- 2) фінансова інформація може бути цікавою для даної групи користувачів;
- 3) фінансова інформація є цікавою і впливає на прийняття управлінських рішень;
- 4) фінансова інформація є корисною і важливою для даної групи користувачів та має значний вплив при прийнятті економічно обґрунтованих рішень;
- 5) фінансова інформація є дуже корисною і важливою для даної групи користувачів та є найбільш важливою при прийнятті економічно обґрунтованих рішень.

Обґрунтуємо зроблений вибір оцінки показників фінансової звітності за критеріями важливості та корисності з позиції окремих користувачів.

Безпосередня участь власників невеликого підприємства в управлінні діяльністю дає можливість відстежувати поточну діяльність та приймати оперативні рішення на основі внутрішньої інформації, що зумовлює використання показників управлінського обліку та внутрішньої звітності в поточній діяльності. Для довгострокового планування, розрахунку показників платоспроможності, рентабельності та фінансової стійкості керівництво і власники можуть використовувати показники фінансової звітності.

Запропоновані напрями вдосконалення методики розкриття інформації в показниках фінансової звітності допоможуть здійснити розробку на нормативному рівні менш регламентованої структури форм фінансової звітності та практичне впровадження в діяльність малих підприємств, тим більше що зниження регламентованості форм фінансової звітності вже

відбулося для великих та середніх за розмірами підприємств згідно з НП(С)БО 1.

Для вирішення цього питання необхідно провести низку нормативних удосконалень в П(С)БО 25, а саме:

- ввести зміни щодо визначення основних статей показників фінансової звітності, які слід обов'язково відображувати в Балансі та Звіті про фінансові результати суб'єктів малого підприємництва;
- визначити перелік рекомендованих для впровадження додаткових статей Балансу та Звіту про фінансові результати суб'єктів малого підприємництва.

Для практичної реалізації запропонованих змін в методиці розкриття інформації в показниках фінансової звітності доцільно провести відповідні зміни в спрощеному плані рахунків бухгалтерського обліку, що слугуватиме основою для розробки робочого плану рахунків для конкретного підприємства з метою задоволення зростаючих інформаційних потреб користувачів.

План рахунків повинен містити основні обов'язкові рахунки, які мають бути узгоджені з основними статтями фінансової звітності, на основі яких відбуватиметься узагальнення інформації про фінансово-господарську діяльність малих підприємств на макроекономічному рівні. Інші рахунки мале підприємство відкриватиме на власний розсуд з урахуванням інформаційних потреб зовнішніх користувачів, з якими воно співпрацює в даний період часу та в умовах дотримання принципу економічності («витрати-вигоди»).

Розробка менш регламентованих форм фінансової звітності не порушує загально визнані принципи бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Так, можливість прийняття самостійного рішення щодо додавання окремих статей до форм фінансової звітності покращує дію принципу повного висвітлення, оскільки мале підприємство має можливість більш широко розкривати інформацію про фінансовий стан та результати роботи з

урахуванням масштабів та особливостей фінансово-господарської діяльності та інформаційних потреб зовнішніх користувачів. Крім того, дотримується принцип суттєвості (авторські рекомендації щодо додаткового введення до складу принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності) [16, с. 12], оскільки застосовується професійне судження бухгалтера підприємства або керівника щодо додавання окремих статей до форм фінансової звітності в разі, якщо інформація може впливати на прийняття управлінських рішень окремими користувачами.

Отже, за результатами дослідження запропоновано та обґрунтовано доцільність розробки менш регламентованих форм фінансової звітності для суб'єктів малого підприємництва та показані напрями вдосконалення методики розкриття інформації в показниках спрощених форм звітності без зниження рівня її якості й корисності та задоволення інформаційних потреб користувачів. Запропонована методика не погіршує якісні характеристики фінансової звітності та принципи бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що дає можливість практичного запровадження рекомендованих заходів з метою формування ефективної системи бухгалтерського обліку для ТОВ «СК КАТРАН».

3.3 Зарубіжний досвід складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Доведено не тільки економічною наукою, а й практикою, що в зарубіжних країнах суб'єкти малого підприємництва складають каркас економічної системи. Так, наприклад, у Європейському союзі найбільшу частку займають мікро- та малі підприємства – 98,7%, в яких зайнято більше 49,2% населення Європейського Союзу, та додана вартість яких є складає 39,4% [55, с. 232]. В свою чергу, таке поширення малого підприємництва

вимагає більш пильної уваги щодо особливостей обліку та складання фінансової звітності такими суб'єктами в цих країнах.

На сьогодні Україна намагається все більше адаптуватися до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності. Однак щодо використання їх для суб'єктів малого підприємництва існують різні позиції. Зазначимо, що у міжнародній практиці складання фінансової звітності для суб'єктів малого підприємництва розроблено Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств, який набрав чинності у 2009 році [59].

На думку Т.В. Голобородько, його застосування має певні переваги, а саме:

1. Фінансово-кредитні установи у процесі прийняття рішень щодо надання кредиту, визначення умов та відсоткових ставок, здійснення моніторингу наданих кредитів перш за все віддають перевагу тим підприємствам, фінансова звітність яких складена згідно з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності, що забезпечує її надійність, прозорість та порівнянність.

2. Підвищення надійності висновків, які побудовані на основі звітності, котра складена згідно з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності, що забезпечує прозору та чітку роботу з постачальниками і покупцями, які хочуть оцінити фінансовий стан підприємства та перспективи ділових стосунків;

3. Отримання власниками та інвесторами, які не беруть участь у постійному управлінні та контролі підприємством, але хочуть володіти необхідною інформацією, можливості порівнювати показники, які подані у звітності різних суб'єктів господарювання на зіставній основі [18, с. 150].

Зазначимо, що 21 травня 2015 року були випущені поправки до цього стандарту, які вступили в силу для річних звітів, що починалися з або після 1 січня 2017 року. На сьогодні даний стандарт являє собою 230-сторінковий документ, прийнятий окремо від основних міжнародних стандартів фінансової звітності, тобто не є їхньою складовою і тому не є обов'язковим

для застосування навіть у країнах, які працюють за міжнародними стандартами фінансової звітності, хоча, за оцінками експертів, це доволі зручний обліковий інструмент. Стандарт містить 35 розділів, що розкривають питання складання фінансової звітності малими та середніми підприємствами.

Підхід до застосування вказаного документу у різних країнах Європейського Союзу різний і насамперед це вмотивовано відмінністю критеріїв віднесення підприємства до категорії суб'єктів малого підприємництва. Так в Європейському союзі в залежності від чисельності персоналу та показників фінансового стану підприємства відносяться до суб'єктів малого бізнесу у разі, якщо чисельність працівників не перевищує 50 осіб, а річний дохід і/або баланс не перевищує 10 млн. євро. Також окремо виділено мікропідприємства (підприємства, які використовують менше ніж 10 осіб, та чий річний дохід і/або баланс не перевищує 2 млн. євро).

У Німеччині з 1 січня 2010 р. діють альтернативні стандарти для приватних підприємців, малих та середніх підприємств. Приватні підприємці з річною сумою обороту до 500 тис. євро і прибутком до 50 тис. євро не зобов'язані вести жодних бухгалтерських записів. Малі підприємства з чисельністю працюючих до 50 осіб і оборотом не більше 4,8 млн. євро не зобов'язані проходити аудиторську перевірку і складають лише баланс. В інших країнах критерії визначення малого підприємства, а отже й підходи до організації обліку також різняться. У різних країнах використовують різні класифікаційні ознаки приналежності суб'єкта господарювання до розряду малих [99, с. 26].

У Хорватії усі компанії, у тому числі малі підприємства, з 1992 р. зобов'язані складати фінансову звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності. Однак переважна більшість компаній не дотримується цієї вимоги, віддаючи перевагу вимогам податкового законодавства, оскільки ці стандартами є досить складними.

Повний комплект фінансових звітів підприємства включає такі звіти:

- звіт про фінансовий стан на дату звітності;
- одне з двох: а) єдиний звіт про сукупний дохід за звітний період, в якому відображаються всі визнані протягом періоду статті доходу та витрат, включаючи статті, визнані під час визначення прибутку чи збитку (що є проміжним підсумком у звіті про сукупний дохід) та статті іншого сукупного доходу, або б) окремий звіт про прибутки та збитки і окремий звіт про сукупний дохід.

У випадку, якщо підприємство приймає рішення подавати і звіт про прибутки та збитки, і звіт про сукупний дохід, то звіт про сукупний дохід починається з прибутку чи збитку, а потім відображає статті іншого сукупного доходу.

- звіт про зміни у власному капіталі за звітний період;
- звіт про рух грошових коштів за звітний період;
- примітки, що містять стисле викладення значної облікової політики та іншу пояснювальну інформацію [52, с. 499].

В Італії передбачається застосування компаніями, цінні папери яких не включені в котирувальні списки, спеціальних вимог до бухгалтерського обліку, які відповідають європейським директивам. Таким чином, компанії, які не є суспільно підзвітними, повинні використовувати національні стандарти фінансової звітності. Італійські компанії не можуть застосовувати Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. Крім того, є ряд додаткових відмінностей національних стандартів від Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств: не дозволена оцінка фінансових інструментів та інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю, витрати на дослідження і розробки повинні капіталізуватися при виконанні певних критеріїв, витрати на позики повинні капіталізуватися при виконанні певних критеріїв.

У Великобританії діє особливий стандарт для малих підприємств, який розроблений на основі Міжнародного стандарту фінансової звітності для

малих та середніх підприємств. Він включає зміни, внесені Радою з фінансової звітності. Одна з цих змін значно розширює сферу його застосування в порівнянні з Міжнародним стандартом фінансової звітності для малих та середніх підприємств. В результаті компанія, яка не зобов'язана застосовувати «повний комплект» Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств, зможе застосовувати 102 стандарт «Стандарт фінансової звітності, застосовуваний в Сполученому Королівстві і Республіці Ірландія».

Перш ніж приступити до розробки власного стандарту Рада зі стандартів бухгалтерського обліку провела консультації щодо використання Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств в якості заміни існуючих національних стандартів. У 2010 р Радою був випущений проект для обговорення «Стандарт фінансової звітності для підприємств середнього бізнесу».

У цьому проекті пропонувалося використовувати Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств для всіх компаній, які не є суспільно підзвітними і не мають право застосовувати Стандарт фінансової звітності для малих підприємств. Таким чином, суспільно підзвітні організації були б повинні застосовувати Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств, затверджені до застосування в Європейському союзі, а середні підприємства, які не є суспільно підзвітними, - Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. Однак ця пропозиція не знайшла підтримки у професійного співтовариства.

З огляду на отримані коментарі, Рада зі стандартів бухгалтерського обліку прийняла рішення змінити Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств при його включенні в національний стандарт таким чином, щоб включити в сферу його застосування, в тому числі і деякі суспільно підзвітні компанії, які не зобов'язані подавати звітність відповідно до Міжнародних стандартів

фінансової звітності для малих та середніх підприємств, затвердженими для застосування в Європейському Союзі. Ще однією відмінністю було те, що в стандарт фінансової звітності 102 були включені виключені на той момент з Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств, але дозволені «повним комплектом» Міжнародних стандартів фінансової звітності альтернативні методи облікової політики, наприклад, облік основних засобів за моделлю переоцінки. Крім того, в сферу застосування стандарту були включені некомерційні організації, а також компанії, які не є юридичними особами [87, с. 59].

У Великобританії для малих компаній, що мають оборот менше 1 мільйона фунтів і активи менше 1,4 мільйона фунтів перед складанням фінансової звітності не вимагається проведення аудиту. Малими компаніями вважаються такі, які задовольняють не менше ніж два з наступних параметрів:

- річний оборот не більше 2,8 млн. фунтів;
- балансова вартість активів не більше 1,4 млн. фунтів;
- кількість службовців не більше 50 осіб.

Якщо компанія відповідає цим умовам або в першому або в наступних фінансових роках, вона може бути кваліфікована, як мала. Якщо протягом року ці умови не дотримуються, компанія перестає визнаватися малою або середньою. Але якщо під час другого року становище компанії досягне відповідного зазначеним вимогам рівня, вона знову буде розглядатися знову, як мала або середня.

Для малих фірм в Великобританії діють поправки по порядку надання в Companies House фінансових звітів: можлива подача фінансових звітів у скороченому вигляді:

- скорочений баланс з роз'ясненнями;
- спеціальний звіт аудитора.

У Великобританії також виділяють «сплячу» (dormant) компанію. Вона може розраховувати на виключення перевірки аудитором. Така компанія

тільки готує і відправляє в Companies House скорочений балансовий звіт, а також супроводжуючі його записи. У звітність, що направляється в Companies House, можуть не входити директорський звіт і звіт про прибутки і збитки. Але членам компанії директорський звіт обов'язково повинен бути наданий. Компанія вважається «сплячою», якщо не має за звітний період бухгалтерських транзакцій, тобто не має бухгалтерських проведення.

У Новій Зеландії, де складання фінансової звітності значною мірою наближене до Міжнародних стандартів фінансової звітності, розроблена Концепція диференційованої звітності, яка дає змогу суб'єктам малого підприємництва розробляти модифіковані варіанти фінансової звітності, але така модифікація дозволяється в питаннях розкриття інформації, а не у визнанні або оцінці.

У Франції планується створити інтегровану систему фінансової звітності для малих підприємств, яка б відповідала Міжнародним стандартам фінансової звітності, навіть якщо такі підприємства не складають фінансової звітності згідно з ними [62, с. 47-48].

У Малайзії 14 лютого 2014 року Рада зі стандартів бухгалтерського обліку випустила новий набір вказівок для приватних осіб - Малайзійський стандарт звітності приватних організацій, який може застосовуватися в повному обсязі для фінансової звітності з річним звітним періодом, що починається з січня 2016 року або після, а також з можливістю дострокового застосування. Цей національний стандарт є точною копією Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств за винятком вимог з податку на прибуток та спеціалізованої діяльності, які були скориговані з урахуванням національних особливостей.

28 жовтня 2015 року Рада зі стандартів бухгалтерського обліку Малайзії випустила поправки до малайзійського стандарту звітності приватних організацій, які містять в собі той же набір що і поправки 2015 для Міжнародного стандарту для малих та середніх підприємств. Складання звітності відповідно до вимог Міжнародного стандарту фінансової звітності

для малих та середніх підприємств дає можливість у першу чергу порівнювати власні результати роботи з показниками інших підприємств, що може використовуватись керівниками при прийнятті управлінських рішень стосовно покращення конкурентоспроможності підприємства.

Доцільним є також і вивчення досвіду складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва в США. Згідно з американським законодавством, до категорії малого та середнього бізнесу належать господарські суб'єкти з чисельністю персоналу не більше 500 чоловік. Усі малі та середні підприємства в США підрозділяються на 3 категорії:

- мікропідприємства - фірми з кількістю працівників до 20 осіб;
- малі підприємства - від 20 до 100 чоловік;
- середні підприємства - від 100 до 499 чоловік.

Крім того, окремо виділяють підприємства, на яких використовується працю найманих працівників і ті, де власник фірми обходиться без залучення найманого персоналу.

У США мета обліку та звітності носить важливий характер. Їм підпорядковані принципи, яким у свою чергу підпорядковані методики обліку та звітності.

У США принцип подвійного запису розглядається як чисто технічний прийом, відповідно, в ньому істотно менша увага приділяється кореспонденції рахунків. За нею не визнається особливого економічного сенсу (на відміну від України). Відмова від поняття кореспонденції рахунків звужує аналітичні можливості обліку та звітності, але дозволяє складати складні проведення, коли кредитується і дебетується кілька рахунків одночасно. Ця можливість, яка абсолютно не визнається в Україні, не тільки спрощує роботу бухгалтера, але і дозволяє точніше відстежувати економічний сенс операції, дозволяючи не розбивати її на кілька сум залежно від того, на який рахунок потрапила сума операції [100, с. 149].

Звітність є закономірним результатом процесу обліку. У США фінансова звітність нерозривно пов'язана з процесом фінансового обліку, але

регламентується звітність тільки обмеженого числа організацій, насамперед акціонерних товариств, акції яких котируються на фондовій біржі, і підприємств регульованих галузей. Для решти компаній ведення фінансового обліку та надання звітності суто добровільний процес, а форми надання звітності можуть визначатися фірмою. Далі, практично завжди, коли фірма зобов'язана надавати фінансову звітність, вона зобов'язана отримати аудиторський висновок про її достовірність.

Заслуговує на увагу і досвід пострадянських країн в сфері складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. Так, наприклад, в Казахстані суб'єкти малого підприємництва поділяються на кілька груп. Характеризуючи перший тип підприємств, слід зазначити, що в даний час для складання звітності за МСФЗ ця група підприємств веде паралельно два види обліку або використовує у своїй обліковій практиці процедуру так званої «трансформації». Однак тут є численні складності, серед яких найсуттєвішими є значні витрати коштів і часу на перетворення фінансових звітів.

У другій групі підприємств превалюють зацікавлені в застосуванні МСФЗ, але такі, що не мають для цього фінансових і кадрових можливостей. Тому в процесі законодавчих перетворень в обліковій системі слід опрацювати нормативні акти, надаючи їм можливість виходу на міжнародні ринки. До групи підприємств, незацікавлених в розкритті інформації про свою діяльність, в основному відносяться такі, у яких немає бажання і / або можливості представляти об'єктивні матеріали.

Третій тип - малі підприємства, незначні обсяги діяльності яких не дозволяють їм впровадити оновлення програмних продуктів, пов'язаних з переходом на МСФЗ. Крім цього, тут виникають і витрати, пов'язані з необхідністю підвищення кваліфікації та оплатою адміністративних витрат, що також може позначитися на їх діяльності. Зважаючи на зв'язок цих даних з оподаткуванням, впровадження МСФЗ дозволило б внести впорядкування в систему ведення внутрішнього обліку та звітності [57, с. 42].

Критерії віднесення підприємств до категорії суб'єктів малого підприємництва в США закріплені в законі про розвиток малого та середнього підприємництва. Такі суб'єкти складають:

- бухгалтерський баланс;
- звіт про фінансові результати [65, с. 31].

Склад звітності для малих підприємств Китаю закріплений в документі «Система бухгалтерського обліку на малих підприємствах», затвердженому Міністерством фінансів КНР 27.04.2004. Такі суб'єкти складають наступні форми фінансової звітності:

- бухгалтерський баланс;
- звіт про фінансові результати;
- звіт про рух грошових коштів;
- відомість сплати податків.

Китайське керівництво приділяє особливу увагу діяльності малих підприємств і зацікавлене в їх фінансовій стійкості [65, с. 31].

Таїланд знаходиться в процесі впровадження Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств в повному обсязі без модифікацій. Новий стандарт іменується як Тайські стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств. Він вступив в силу в 2017 році.

Таким чином, на даний момент Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств не є універсальним, і не всі країни хочуть і готові застосовувати його. За основному стандарт був прийнятий країнами, що розвиваються, з огляду на те, що їх системи фінансового обліку та звітності тільки починають своє становлення і їм набагато простіше змінити існуюче законодавство.

У країнах Євросоюзу перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств досить обтяжливий, зважаючи на великі економічні витрати, пов'язані зі зміною всієї системи обліку. На даний момент керівники більшості країн, що входять в Європейський союз не вважають за доцільне збільшувати витрати малих підприємств для отримання

вельми сумнівних переваг.

Отже, врахування закордонного досвіду, вивчення міжнародного досвіду складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва дозволило встановити, що на сьогодні розроблений та впроваджується Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств, який являє собою 230-сторінковий документ, що містить 35 розділів. Однак підхід до застосування вказаного документу у різних країнах Європейського Союзу та світу різний, що пов'язано зі значною складністю стандарту та різними критеріями віднесення суб'єктів підприємництва до категорії малих.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі були досліджені позиції різних авторів щодо понять та категорій суб'єкта малого підприємництва, удосконалено визначення поняття, внесені пропозиції щодо удосконалення класифікації суб'єкта малого підприємництва.

Мале підприємництво – це особлива форма економічної активності, що передбачає орієнтацію на досягнення комерційного успіху; інноваційний та ризиковий характер діяльності; перспективність спрямування на подальший розвиток, розширення масштабів і сфери діяльності; свободу та самостійність суб'єктів у прийнятті управлінських рішень та здійсненні бізнесу; майнову відповідальність підприємця за результати господарювання; постійний характер господарської діяльності, укладання регулярних, а не одноразових угод.

Визначення місця та ролі малого бізнесу в соціо-економіко-правовому середовищі та розуміння важливості підприємництва для економіки та суспільства в цілому було досліджено з позиції видів і напрямів державної підтримки малого бізнесу в Україні та розвинених країнах світу, доступу до пільгових кредитних ресурсів, інформаційної та технічної підтримки малого бізнесу, що виявило наявність низки проблем та необхідність формування високоякісного правового поля з регулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва на державному рівні для забезпечення стійкого і стабільного розвитку малого бізнесу в Україні.

Головною метою складання фінансового звіту суб'єктів малого підприємництва є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів про фінансовий стан і результати діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень.

П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» у редакції наказу Міністерства фінансів України від 24.01.2011р. № 25

встановлює зміст і форму:

1. Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва у складі балансу (форма № 1-м) і звіту про фінансові результати (форма № 2-м);
2. Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва у складі балансу (форма №1-мс) і звіту про фінансові результати (форма №2-мс).

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», фінансова звітність - бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Рівень ефективності функціонування системи управління характеризується можливістю своєчасного реагування на зміни в фінансово-господарській діяльності та прийняття найбільш оптимальних управлінських рішень в конкретних умовах господарювання, що вимагає від системи інформаційного забезпечення надання якісної та своєчасної інформації керівництву суб'єкта малого підприємництва. Підвищення рівня якості фінансової і аналітичної інформації вимагає дотримання певних якісних характеристик, які визначають вимоги до її розкриття і відображення.

Зростання вимог до якості фінансової інформації вимагає проведення відповідних заходів нормативно-методичного характеру в частині удосконалення механізму відображення інформації про фінансовий стан та результати діяльності в системі бухгалтерського обліку та показниках фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, що дозволить покращити ефективність системи бухгалтерського обліку та рівень корисності результативної облікової інформації для її користувачів.

Об'єктом дослідження був ТОВ «СК КАТРАН», який є юридичною особою, має самостійний баланс, валютний та інші рахунки у банківських установах, круглі печатки з власним найменуванням, кутові штампи з власним найменуванням та штампи для діловодства, бланки, та іншу атрибутику юридичної особи.

ТОВ «СК КАТРАН» відноситься до суб'єктів малого підприємництва, а тому складає «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», який включає Балансу (форма № 1-м); Звіту про фінансові результати (форма № 2-м). У балансі ТОВ «СК КАТРАН» відображаються активи, зобов'язання та власний капітал. Підсумок активів балансу дорівнює сумі зобов'язань та власного капіталу. У Звіті про фінансові результати відображаються доходи, витрати, фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток. Для складання Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва використовується відповідний алгоритм перенесення інформації з рахунків бухгалтерського обліку у встановлені статті звіту.

В ході дослідження було проведено аналіз фінансового звіту малого підприємства ТОВ «СК КАТРАН» з такими результатами.

Аналіз зміни обсягу та структури коштів підприємства показав, що загальна сума коштів підприємства за аналізований період збільшилась. Цьому сприяло збільшення вартості оборотних активів. В поточних активах в найбільшій мірі зросла вартість дебіторської заборгованості. Аналізуючи зміну обсягу джерел формування ресурсів, бачимо, що власний капітал аналізованого підприємства збільшився за рахунок росту нерозподіленого прибутку. Позиковий капітал формується з кредиторської заборгованості. Аналіз показників ліквідності балансу показав, що підприємство ліквідне. Аналіз фінансової стійкості показав, що протягом аналізованого періоду підприємство мало абсолютну фінансову стійкість. Аналіз фінансових результатів свідчить про те, що підприємство протягом аналізованого періоду мало прибуток, цьому сприяло скорочення загальної суми витрат. До негативних тенденцій необхідно віднести зменшення чистих доходів підприємства протягом аналізованого періоду.

Роботу ТОВ «СК КАТРАН» протягом 2018-2020 років можна оцінити позитивно, адже результатом його ефективної діяльності є забезпечення прибутковості. Проведені розрахунки відображають тенденцію до стійкого збільшення майна підприємства та його прибуткову діяльність.

Також досліджено методику складання фінансової звітності суєта малого підприємництва. Методика складання фінансового звіту суб'єктів малого підприємництва залежить від того, який підприємство обрало для застосування План рахунків.

Для суб'єктів підприємницької діяльності - юридичних осіб, які визнано згідно з чинним законодавством суб'єктами малого підприємництва і складають фінансову звітність відповідно до норм П(С)БО 25, наказом Міністерства фінансів України № 186 від 19 квітня 2001 р. затверджено План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, так званий спрощений План рахунків.

Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва складається з Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м); У Балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал. Підсумок активів балансу повинен дорівнювати сумі зобов'язань та власного капіталу.

У Звіті про фінансові результати наводиться інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період.

Впровадження управлінського обліку на ТОВ «СК КАТРАН» вимагає дотримання принципу економічності та врахування інформаційних потреб внутрішніх користувачів. Результати дослідження формування управлінського обліку та складання управлінської звітності з огляду на особливості функціонування ТОВ «СК КАТРАН» дозволили виділити основні фактори впливу на побудову ефективної системи управлінського обліку, визначити найбільш прийнятні методи управління витратами в рамках управлінського обліку, сформуванню напрямів облікової політики щодо управлінського обліку.

Визначено, що спрощена система управління та обмеженість ресурсного потенціалу передбачають спрощення процедури організації аналітичного процесу, яка передбачає певну етапність і раціональний підбір інформаційних джерел для розв'язання аналітичних задач системи

управління. Дослідження особливостей організації аналітичного забезпечення діяльності суб'єктів малого підприємництва сприяло виділенню етапів організаційного процесу, визначення кола суб'єктів-виконавців організаційних дій та документальне підтвердження правильності виконання послідовності процесу, що зумовлює формування ефективної організаційної моделі аналітичного підрозділу, враховуючи особливості руху аналітичної інформації в системі управління підприємств малого бізнесу.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Акімова Н. С. Методичні підходи до трансформації фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ. *Проблеми економіки*. 2018. № 4. С.286-293.
2. Багацька К. В. Фінансовий аналіз: : навч. посіб. Київ : АртЕк, 2014. 645 с.
3. Багрій К. Л. Трансформація фінансової звітності в Україні за МСФЗ: перспективи та основні перешкоди. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2018. № 3. С. 83-89.
4. Баришевська І. В. Особливості складання фінансової звітності у сільськогосподарських підприємствах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 21. С. 177-179.
5. Бедзай О. В. Трансформація фінансової звітності та її вплив на методику аналізу ліквідності балансу. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2014. № 44. С. 86-89.
6. Безверхий К. Порядок складання спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 11-12. С. 40-50.
7. Богаченко А.В. Огляд відмінності та спорідненості понять малий бізнес та мале промислове підприємництво в Україні. *Економіка: реалії часу*. 2015. №4. С. 20-27.
8. Бондарчук Н.В. Актуальні питання складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 2. С. 42-46.
9. Бунда О. М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. *Вісник КНУТД*. 2015. № 2. С. 99-107.
10. Буряк Л.Д. Проблеми кредитування інвестиційно-інноваційного розвитку суб'єктів малого підприємництва. *Наука й економіка*. 2015. № 1.

C.80-85.

11. Верхоглядова Н.І. Методичний підхід до управління розвитком суб'єктів малого підприємництва. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 1. С. 74-79.

12. Вигівська І.М. Поняття достовірності фінансової звітності та фактори впливу при її визначенні. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2017. № 1. С. 11-14.

13. Височан О.С. Реорієнтація фінансової звітності в системі «суб'єкт бухгалтерського обліку – користувач». *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. № 2. С. 125-129.

14. Волощук Н.Ю. Теоретичні підходи до дослідження сутності категорії малого підприємництва. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. № 2. С. 13–17.

15. Гандзюк О.В. Інформаційне та організаційно-методичне забезпечення аналізу фінансової звітності. *Інтелект XXI*. 2017. № 2. С. 236-241.

16. Гнатенко Є.П. Порівняння фінансової звітності суб'єктів малого та мікропідприємництва України та країн ЄС. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С.537-541.

17. Гоголь Т. Напрями вдосконалення методики розкриття інформації в показниках фінансової звітності підприємств малого бізнесу. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. № 12. С. 3-12.

18. Голобородько Т.В. Облік та оподаткування суб'єктів малого бізнесу у зарубіжних країнах в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 12. С. 149-154.

19. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 48-49. Ст. 536.

20. Гудзенко Н. М. Облік і місце фінансових результатів у звітності підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*.

2018. № 29. С. 158-160.

21. Гудзенко Н. М. Вплив інформаційних потреб користувачів на структуру та наповнення фінансової звітності. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 102-113.

22. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік. навч. посібник: Київ: ЦНЛ, 2019. 424 с.

23. Гудзь Н. В. Облікова модель формування фінансових результатів діяльності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1339-1346.

24. Денисенко М. П. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 40-47.

25. Дида Т. М. Фінансова звітність підприємства: методика складання. *Вісник Черкаського університету*. 2015. № 12. С. 3-8.

26. Домбровська Н. Р. Сутнісне визначення та трактування фінансової звітності як провідної економічної категорії. *Бізнес- навігатор*. 2019. № 2. С. 161-166.

27. Дубинська О. С. Визначення типу фінансового стану підприємства за комплексним інтегральним показником фінансової звітності. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 26. С. 136-141.

28. Дубинська О. С. Удосконалення методики оцінки комплексного стану підприємства на основі інтегрованої фінансової звітності. *Молодий вчений*. 2019. № 2. С. 611-618.

29. Дубинський О.С. Методичний підхід до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 658-662.

30. Єпіфанова І. М. Роль і місце аналізу фінансової звітності в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 23. С. 162-166.

31. Золотницька Ю.В. Особливості організації обліку та складання фінансової звітності на підприємствах малого бізнесу. *Агросвіт*. 2018. № 14.

С. 17-23.

32. Ігнатенко М. М. Вплив автоматизації обліку та фінансової звітності на безпеку підприємств. *Економічний вісник університету*. 2018. № 38. С. 47-53.

33. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291. *Баланс-бюджет*. 2000. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.

34. Каминський П. Д. Аналіз бухгалтерського балансу: особливості та методика проведення. *Економічний форум*. 2017. № 3. С. 278-285.

35. Кириллов О. О. Методика бухгалтерського обліку і фінансової звітності зобов'язань підприємства. *Молодий вчений*. 2019. № 1. С. 465-468.

36. Китайчук Т. Г. Аналіз складових частин балансу підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 859-864.

37. Коваль Л. В. Аналітичні властивості фінансової звітності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. № 31. С. 193-197.

38. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

39. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text

40. Копняк Н. І. Малий бізнес як складова ефективного функціонування економіки регіону. *Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону*. 2015. № 6. С. 82-85.

41. Корінь А. М. Шляхи удосконалення методики складання фінансової звітності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 994-998.

42. Кохно І.І. Організаційні аспекти складання та подання фінансової звітності підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 1. С. 500-503.

43. Кручак Л. В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської

заборгованості суб'єкта господарювання. *Економічна думка*, 2016. № 2. С. 93-98.

44. Кулинич М.Б. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 367-372.

45. Курило Г. М. Проблеми прийняття рішень на базі даних фінансової звітності: теоретичний аспект. *Статистика України*. 2018. № 3. С. 73-77.

46. Кучерява М. В. Класифікація та характеристика факторів впливу на якість фінансової звітності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 12. С. 47-51.

47. Лишиленко О. Бухгалтерський облік. : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2017. 670 с.

48. Лукашова Л. В. Теоретико-методологічні аспекти організаційного розвитку суб'єктів малого підприємництва. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 35. С.89-95.

49. Лучко М. Р. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

50. Мадрига Г.М. Поняття, місце і роль малих підприємств в економіці: економічні та соціальні аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. № 67. С. 154-163.

51. Макаревич Г.В. Особливості формування і подання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 3. С. 67-69.

52. Манина Н. В. Зарубежный опыт учета и анализа финансовых результатов организации . *Молодой ученый*. 2016. № 6. С. 498-501.

53. Матусова О.М. Сутність і класифікація малого сільського підприємництва. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2016. № 1. С. 12–17.

54. Мачуський В.В. Суб'єкти малого й середнього підприємництва в

Європейському союзу й Україні: нормативне визначення та класифікація. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 156-158.

55. Мединська Т. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу в зарубіжних країнах: досвід для України. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. 2015. № 30. С. 231-244.

56. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. №356. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2001. № 1. Ст.53.

57. Миятбек Алтынбеков Развитие международных стандартов финансовой отчетности применительно к сфере малого бизнеса. *Новини світової науки*. 2014. № 3. С. 40-46.

58. Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України 26.09.2003 р. № 269 *Бухгалтерський облік і аудит*. 2003. № 5. Ст.42.

59. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#Text (дата звернення: 15.09.2021).

60. Міца В. В. Малий бізнес як суб'єкт економічної системи регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 20. С. 123-126.

61. Міщук Є.В. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 54-57.

62. Нормативно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності : навч. посібник. Київ : Акад. фін. управління, 2014. 294 с.

63. Нужнова Ю.А. Формування оптимальної структури капіталу промислового підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 15. С. 122-125.

64. Омаров А.М. Господарсько-правове забезпечення малого

підприємництва в Україні. *Економічна теорія та право*. 2016. № 1. С. 159-170.

65. Петров А.В. Состав бухгалтерской отчетности в США и Китае. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. № 31. С. 28-38.

66. Пітінова А.О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства: сутність і необхідність. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ*. 2013. № 4. С. 379-389.

67. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 1591 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 10.07.2021).

68. Податковий кодекс: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 58-59. Ст. 36.

69. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України 29.09.1999 р. № 290 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 09.07.2021).

70. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. № 318 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 10.07.2021).

71. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. №39 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 06.06.2021).

72. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України 27.04.2000 р. № 92 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення:

10.06.2021).

73. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Необоротні активи» : Наказ Міністерства фінансів України 02.11.1999 р. № 44 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0750-99> (дата звернення: 15.06.2021).

74. Польова Т.В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПрАТ «Бондарівське». *Ефективна економіка*. 2018. № 10. С. 25-29.

75. Попський А. Організаційно-правове регулювання діяльності малих та середніх підприємств. *Ефективність державного управління*. 2015. № 45. С. 220-227.

76. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 01.06.2021).

77. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/755-15> (дата звернення: 01.10.2021).

78. Про затвердження Методичних рекомендацій із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : Наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. №720 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0720201-11> (дата звернення: 01.07.2021).

79. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ Міністерства фінансів України від 25.06.2003 р. №422 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0422201-03> (дата звернення: 21.06.2021).

80. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (дата звернення: 21.06.2021).

81. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. №419 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/419-2000-%D0%BF> (дата звернення: 21.06.2021).

82. Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування: Наказ Міністерства аграрної політики України від 04.06.2000 р. №390 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0390555-09> (дата звернення: 23.06.2021).

83. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку: Наказ міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0389-01> (дата звернення: 23.06.2021).

84. Пукало О. Теоретичні проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. № 4. С. 31-37.

85. Рекомендація Європейської комісії від 6 травня 2003 року про визначення мікро-, малих та середніх підприємств (нотифіковано за документом номер С(2003) 1422) (2003/361/ЄС). *Офіційний вісник Європейського союзу*. 2003. № 20. С. 124-128.

86. Сапаріна О.Ф. Методологічні основи аналізу дебіторської заборгованості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 865-868.

87. Сафонова И.В. Актуальные вопросы совершенствования учетного инструментария субъектов малого и среднего предпринимательства в современных экономических реалиях . *Анализ практики*. 2015. №5. С. 55-64.

88. Соколова Л.В. Теоретичний базис формування поняття «фінансова діагностика суб'єкта малого підприємництва». *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти*: матеріали III Всеукраїнської наук.-прак. конф., м. Дніпро, 28-29 берез. 2019 р., м. Дніпро. 2019. С. 341-345.

89. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства : навч. посіб. Київ : ЦП Компринт, 2015. 466 с.

90. Ткаченко І.П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 223 с.
91. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.
92. Фролова В.Ю. Актуальні проблеми діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 1. С. 16-34.
93. Хохлова М.П. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 402-407.
94. Хоча Н.В. Перспективи вдосконалення форм фінансової звітності малих підприємств. *Бізнес Інформ*. 2018. № 3. С. 259-263.
95. Хоча Н.В. Основні підходи до вибору форми організації обліку на малому підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 14. С. 162-166.
96. Цивільний кодекс: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
97. Черняєва О.В. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 3. С. 33-42.
98. Шагидулина Д. И. Зарубежный опыт организации бухгалтерского учёта. *Управление экономикой*. 2018. № 3. С. 25-28.
99. Шипіна С.Б. Зарубіжний досвід розкриття інформації про фінансові результати у фінансовій звітності за МСФЗ. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 17. С. 147- 150.
100. Яструбський М. Я. Розвиток обліку суб'єктів малого підприємництва України в умовах євроінтеграції. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. № 1. С. 148-151.
101. The Small Business Act for Europe : Law. URL: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/sme-best-practices/SBA/>

102. Doing Business in European Union : lessons. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/doingbusiness>

103. The Small Business Profiles are produced by the US Small Business Administration's Office. URL: <https://cdn.advocacy.sba.gov/wp-content/uploads/2019/04/23142719/2019-Small-Business-Profiles-US.pdf>

104. For China's Small Businesses, Life Is Still Far From Normal: article. URL: <https://www.wsj.com/articles/for-chinas-small-businesses-life-is-still-far-from-normal-11619953204>

105. Accounting for SMEs and micro-businesses : rules. URL: https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/accounting/small-micro-businesses/index_en.htm

ДОДАТОК А

Алгоритм складання звіту про фінансові результати суб'єкту малого підприємництва

Назва розділу	Код рядка	Пояснення щодо заповнення
1	2	3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	У статті 2000 відображається дохід від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг без непрямих податків і зборів та інших вирахувань з доходу: Кт 70 (крім субрахунку в частині вирахувань з доходу)
Інші операційні доходи	2120	відображаються суми інших доходів від операційної діяльності, окрім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Це дохід від операційної оренди активів (за винятком доходів від оренди інвестиційної нерухомості); дохід від реалізації оборотних активів (окрім фінансових інвестицій), необоротних активів, призначених для продажу; дохід від операційних курсових різниць; штрафи, пені, неустойки, інші санкції за порушення договорів та ін. У цьому рядку відображається також дохід від первинного визнання біологічних активів та сільгосппродукції, а також дохід від зміни вартості поточних біологічних активів. У статті 2120 відображаються Оборот Дт 71 Кт 791
Інші доходи	2240	Відображаються дивіденди, відсотки, доходи від участі в капіталі та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій; дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць; інші доходи, які виникають в процесі діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю Обороти Дт рахунків 72, 73 Кт 79 та Дт рахунку 74 Кт субрахунку 793
Разом доходи	2280	У статті 2280 відображається загальна сума доходів. Показник розраховується за формулою: ст. 2000 + ст. 2120 + ст. 2160
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	У статті 2050 наводиться виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів. Собівартість виготовлених та реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг складається з таких витрат, прямо пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг, прямих матеріальних витрат; прямих витрат на оплату праці та соціальне страхування; амортизації основних засобів та нематеріальних активів, безпосередньо пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг;

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3
		<p>вартості придбаних послуг, прямо пов'язаних з їх виробництвом(наданням); інших прямих витрат; загальновиробничих витрат, зменшених на суму зменшення залишку на кінець періоду (порівняно із залишком на початок періоду) незавершеного виробництва і готової продукції, який визначається на підставі первинних документів, якими оформляється рух (придбання, виготовлення, передача в місця зберігання, відпуск на сторону, реалізація) запасів, або за результатами інвентаризації на кінець звітного періоду. Залишок готової продукції оцінюється за ціною реалізації, за вирахуванням непрямих податків, витрат на збут і суми очікуваного прибутку, а залишок незавершеного виробництва оцінюється за матеріальними витратами і витратами на оплату праці: оборот за Дт 90. Дані вказуються в дужках.</p>
Інші операційні витрати	2180	<p>Відображаються відображають адміністративні витрати, витрати на збут, а також собівартість реалізованих оборотних активів (окрім готової продукції, товарів та фінансових інвестицій), необоротних активів, призначених для продажу. Також в цьому рядку відображається сума витрат, визнаних при створенні резерву сумнівних боргів; сума списаних безнадійних боргів; втрати від знецінення виробничих запасів; втрати від операційних курсових різниць; визнані економічні санкції; інші витрати, пов'язані з операційною діяльністю. Обороти Дт субрахунка 791 Кт рахунків 92, 93, 94 (наводиться в дужках)</p>
Інші витрати	2270	<p>Відображаються витрати, відмінні від операційних. Це витрати на сплату відсотків та інших витрат, пов'язаних із запозиченнями; втрати від участі в капіталі; собівартість реалізації фінансових інвестицій; втрати від неопераційних курсових різниць; втрати від зниження ціни фінансових інвестицій та необоротних активів і тому подібне. Обороти Дт субрахунка 792 Кт рахунків 95, 96 та Дт 793 Кт 97 (наводиться в дужках)</p>
Разом витрати	2285	<p>У статті 2285 відображається загальна сума витрат. Показник розраховується за формулою: ст. 2050 + ст. 2180+ ст. 2270 Дані в рядку 2285 вказуються в дужках.</p>
Фінансовий результат до оподаткування	2290	<p>У статті 2290 відображається різниця між чистими доходами та всіма витратами підприємства (п. 2.5 р. III П(С)БО 25): ст. 2280 - ст. 2285. Дані у статті 2290 вказуються в дужках, якщо фінансовим результатом до оподаткування буде збиток</p>

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3
Податок на прибуток	2300	У статті 2300 відображається сума податку на прибуток, яка визначається в розмірі податку на прибуток за звітний період: обороти за Дт 96 в частині податку на прибуток; Дані в статті 2300 вказуються в дужках.
Чистий прибуток (збиток)	2350	У статті 2350 відображається чистий прибуток або чистий збиток - різниця між сумою фінансового результату до оподаткування, сумою витрат з податку на прибуток та сумою, яка зменшує (збільшує) фінансовий результат після оподаткування: ст. 2290 - ст. 2300. Дані у статті 2350 вказуються в дужках, якщо отримано чистий збиток.